

**DÂRÜ'L ELHÂN HALK MÜZİĞİ
KÜLLİYATı'NIN DEĞERLER EĞİTİMİ
AÇISINDAN İNCELENMESİ**

Büşra KARATAŞ

Yüksek Lisans Tezi

Güzel Sanatlar Eğitimi Ana Bilim Dalı

2024

(Her hakkı saklıdır.)

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
MÜZİK EĞİTİMİ EĞİTİMİ BİLİM DALI

**DÂRÜ'L ELHÂN HALK MÜZİĞİ KÜLLİYATI'NIN DEĞERLER EĞİTİMİ
AÇISINDAN İNCELENMESİ**

(Examination of Dârü'l Elhân folk Music collection in terms of values education)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Büşra KARATAŞ

Danışman: Doç. Dr. Ozan GÜLÜM

Erzurum
Mayıs, 2024

KABUL VE ONAY TUTANAĞI

Büşra Karataş tarafından hazırlanan “Dârü’l Elhân Halk Müziği Külliyyatı’nın Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi” başlıklı çalışması 06/05/2024 tarihinde yapılan tez savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Güzel Sanatlar Eğitimi Ana Bilim Dalı, Müzik Eğitimi Bilim Dalında yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Başkanı: Prof. Dr. Ali Korkut ULUDAĞ

Atatürk Üniversitesi

Aslı ıslak imzalıdır

Danışman: Doç. Dr. Ozan GÜLÜM

Atatürk Üniversitesi

Aslı ıslak imzalıdır

Jüri Üyesi: Doç. Dr. Gökalg PARASIZ

Balıkesir Üniversitesi

Aslı ıslak imzalıdır

Enstitü Yönetim Kurulunun
.../.../.... tarih ve sayılı
kararı.

Bu tezin Atatürk Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği’nin ilgili maddelerinde belirtilen şartları yerine getirdiğini onaylarım.

.... / / 202..

Aslı ıslak imzalıdır

Prof. Dr. Adnan KÜÇÜKOĞLU

Enstitü Müdürü

ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Dârü’l Elhân Halk Müziği Külliyyatı’nın Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi” başlıklı çalışmanın tarafımdan bilimsel etik ilkelere uyularak yazıldığını ve yararlandığım eserleri kaynakçada gösterdiğimi beyan ederim.

... / ... / 20..

Aslı ıslak imzalıdır

Büşra KARATAŞ

☐ Tezle ilgili patent başvurusu yapılması / patent alma sürecinin devam etmesi sebebiyle Enstitü Yönetim Kurulunun .../.../.... tarih ve sayılı kararı ile teze erişim 2 (iki) yıl süreyle engellenmiştir.

☐ Enstitü Yönetim Kurulunun .../.../.... tarih ve sayılı kararı ile teze erişim 6 (altı) ay süreyle engellenmiştir.

TEŞEKKÜR

Bu çalışmanın gerçekleşmesinde gerek lisans gerek yüksek lisans boyunca mesleki bilgi ve deneyimlerini benimle paylaşan, desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen değerli danışman hocam sayın Doç. Dr. Ozan GÜLÜM'e teşekkürlerimi sunarım.

Bu araştırmayı gerçekleştirebilmek için temel veri kaynağım olan Dârü'l Elhân Halk Müziği Külliyyatı eserini inceleme hususunda nezaket gösteren kitabın yazarlarından ve aynı zamanda hocam olan sayın Prof. Dr. Ahmet Feyzi'ye, araştırmaya bilgi ve deneyimleriyle katkı sağlayan gerek lisans gerek yüksek lisans eğitimi süresince desteklerini bir an olsun esirgemeyen değerli hocalarım sayın Prof. Dr. Ali Korkut ULUDAĞ'a ve sayın Doç. Dr. Gökalp PARASIZ'a teşekkürlerimi sunarım.

Eğitim hayatımın her döneminde beni yönlendiren bu günlere gelmemde çok büyük emekleri olan maddi ve manevi desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen değerli aileme ve her konuda her zaman yanımda olan kıymetli eşime teşekkürlerimi sunarım.

Büşra KARATAŞ

ÖZ

YÜKSEK LİSANS TEZİ DÂRÜ'L ELHÂN HALK MÜZİĞİ KÜLLİYATININ DEĞERLER EĞİTİMİ AÇISINDAN İNCELENMESİ

Büşra KARATAŞ

Mayıs 2024, 53 Sayfa

Amaç: Bu araştırmanın amacı Dârü'l Elhân Halk Müziği Külliyyatı'nın değerler eğitimi açısından analiz edilmesidir. Bu amaç doğrultusunda Dârü'l Elhân Halk Müziği Külliyyatı halk ezgilerinde değerlerin incelenmesi için, Milli Eğitim Bakanlığı öğretim programında yer alan değerler eğitimi kapsamında belirlenmiş olan 10 temel değer *adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik* ve *yardımseverlik* kullanılmış olup, bu değerler ekseninde nitel içerik analizi yapılmıştır.

Yöntem: Araştırma, nitel bir araştırma olup, araştırmada nitel içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Dârü'l Elhân Halk Müziği Külliyyatı'nda bulunan halk ezgilerinin sayısı 674'tür. Bu ezgiler içerisinde sözsüz olanlar ve sözleri tekrar eden benzerleri çıkartılmış ve kalan 555 ezgiye içerik analizi yapılarak, kodlama şeması oluşturulmuş, taşıdıkları değer içeriklerine göre tasnif edilmiştir. Kodlayıcılar arası güvenilirlik testi uygulanmış olup 6 değer (tema) ve 15 kod bulunmuştur.

Bulgular: Değerlere uygunluğu belirlenen 149 eserin 118'inin *sevgi*, 22'sinin *vatanseverlik*, 4'ünün *dostluk*, 2'sinin *adalet*, 2'sinin *dürüstlük* 1'inin *öz denetim* değeriyle ilişkili olduğu bulunmuştur. *Sabır, saygı, sorumluluk* ve *yardımseverlik* değerlerine ilişkin esere rastlanmamıştır.

Sonuçlar: Araştırmanın sonucunda eserlerde en yoğun görülen değer *sevgi* hemen ardından *vatanseverlik* olduğu görülmüştür. Bu sonuç önceki araştırma sonuçlarıyla da örtüşmektedir. Yine önceki araştırmaların sonuçları ve bu araştırmada analizi yapılan eser sözleri Dârü'l Elhân Halk Müziği Külliyyatı'ndaki 149 ezginin değerler eğitimine uygunluğunu ortaya koymuştur. Bununla birlikte orta öğretim müzik ders kitaplarında en çok işlenen değerlerin *sevgi* ve *vatanseverlik* olması da bu araştırmanın sonuçlarını güçlendirmiştir.

Anahtar Kelimeler: Müzik eğitimi, Değerler eğitimi, Değerler eğitimi ve müzik, Dârü'l Elhân

ABSTRACT

MASTER’S THESIS

Examination of Dârü’l Elhân folk Music collection in terms of values Education

Büşra KARATAŞ

May 2024, 53 Pages

Objective: The aim of this study is to analyze Dârü’l Elhân Folk Music Collection in terms of values education. For this purpose, in order to examine the values in the folk melodies of Dârü’l Elhân Folk Music Collection, the 10 basic values determined within the scope of values education in the curriculum of the Ministry of National Education, *justice, friendship, honesty, self-control, patience, respect, love, responsibility, patriotism* and *benevolence* were used, and qualitative content analysis was conducted on the basis of these values.

Method: The research is a qualitative research and qualitative content analysis method was used in the research. The number of folk melodies in Dârü’l Elhân Folk Music Collection is 674. Among these melodies, those without words and similar ones with repeating words were removed, and by making content analysis of the remaining 555 melodies, a coding scheme was created and they were classified according to their value content. Inter-coder reliability test was applied and 6 values (themes) and 15 codes were found.

Findings: It was found that 118 of the 149 works that were determined to be compatible with the values were related to the value of *love*, 22 to *patriotism*, 4 to *friendship*, 2 to *justice*, 2 to *honesty*, and 1 to *self-control*. There were no works related to the values of *patience, respect, responsibility and benevolence*.

Results: As a result of the study, it was seen that the most intensely seen value in the works was love, followed by patriotism. This result also coincides with the results of previous research. The results of previous studies and the lyrics of the pieces analyzed in this study revealed the suitability of 149 melodies in Dârü’l Elhân Folk Music Collection for values education. In addition, the fact that the values most covered in secondary school music textbooks are love and patriotism strengthened the results of this research.

Keywords: Music education, Values education, Values education and music, Dârü’l Elhân.

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY TUTANAĞI.....	i
ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI.....	ii
TEŞEKKÜR	iii
ÖZ.....	iv
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER.....	vi
TABLolar DİZİNİ.....	viii
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	ix
BİRİNCİ BÖLÜM.....	1
Giriş	1
Araştırmanın Amacı	2
Araştırmanın Önemi ve Gerekçesi	2
Araştırmanın Sınırlılıkları	3
Varsayımlar	4
İKİNCİ BÖLÜM	5
Kuramsal Çerçeve ve İlgili Araştırmalar.....	5
Dârü'l Elhân	5
Müzik Eğitimi	6
Değerler Eğitimi.....	7
Değerler Eğitiminde Müzik Eğitimi.....	8
İlgili Araştırmalar.....	9
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	15
Yöntem	15
Araştırma Yöntemi.....	15
Veri Kaynakları.....	15
Veri Toplama Araçları	16
Nitel Analiz Süreci.....	17
Geçerlik ve Güvenirlik.....	18
Araştırmacı Rolü	19

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM.....	20
Bulgular	20
Sevgi Değerine İlişkin Bulgular	22
Vatanseverlik Değerine İlişkin Bulgular.....	26
Dostluk Değerine İlişkin Bulgular	31
Adalet Değerine İlişkin Bulgular	32
Dürüstlük Değerine İlişkin Bulgular	33
Öz Denetim Değerine İlişkin Bulgular	35
BEŞİNCİ BÖLÜM	36
Tartışma ve Sonuç	36
Öneriler.....	37
KAYNAKÇA	39

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo 1. <i>Kodlama Şeması</i>	17
Tablo 2. <i>İncelemeye Konu Alınan Eserlerin Listesi</i>	20
Tablo 3. <i>Kodlama Referansına Göre Frekans Yüzde Tablosu</i>	21
Tablo 4. <i>Sevgiliye Hasret Koduna İlişkin Bir Kodlama Örneği</i>	22
Tablo 5. <i>Sevgiliye Duyulan Aşk Koduna İlişkin Bir Kodlama Örneği</i>	23
Tablo 6. <i>Sevgiliye Methiye Koduna İlişkin Bir Kodlama Örneği</i>	24
Tablo 7. <i>Anne Sevgisi Koduna İlişkin Bir Kodlama Örneği</i>	25
Tablo 8. <i>Evlilik Bağı Koduna İlişkin Bir Kodlama Örneği</i>	25
Tablo 9. <i>Memleket Sevgisi Koduna İlişkin Bir Kodlama Örneği</i>	26
Tablo 10. <i>Kahramanlık Koduna İlişkin Bir Kodlama Örneği</i>	26
Tablo 11. <i>Sevgili Hasreti Koduna İlişkin Bir Kodlama Örneği</i>	28
Tablo 12. <i>Aile Hasreti Koduna İlişkin Bir Kodlama Örneği</i>	29
Tablo 13. <i>Milli Değer Koduna İlişkin Bir Kodlama Örneği</i>	30
Tablo 14. <i>Bağlılık Koduna İlişkin Bir Kodlama Örneği</i>	31
Tablo 15. <i>Haksızlık Koduna İlişkin Bir Kodlama Örneği</i>	32
Tablo 16. <i>Aldanmışlık Koduna İlişkin Bir Kodlama Örneği</i>	33
Tablo 17. <i>Sözde Doğruluk Koduna İlişkin Bir Kodlama Örneği</i>	34
Tablo 18. <i>Duygu Kontrolü Koduna İlişkin Bir Kodlama Örneği</i>	35

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1. <i>Kitabın Dış Kapak Görünümü.</i>	16
Şekil 2. <i>Kitapta Sunulan Derleme Ezgilerden Bir Örnek. (1.Cilt, Sayfa 68-69.)</i>	16

BİRİNCİ BÖLÜM

Giriş

Toplumlar, kendilerine has değerleri muhafaza edebildikleri, bu değerleri geliştirebildikleri ve bu değerleri yaygınlaştırabildikleri sürece varlıklarını sürdürebilirler. Her kültürel yapı, kendine özgü değerler yelpazesine sahiptir ve bu bağlamda, farklı kültürel arka planlara sahip bireyler, yaşamla ilgili tecrübeleri farklı perspektiflerden değerlendirebilirler. Ek olarak, çeşitli teknolojik olanaklar ve ekonomik koşullar gibi faktörler, yaşam standartları üzerinde belirleyici rol oynayarak bu farklılıkları daha da derinleştirebilir.

Çocuk, iyi ve kötü kavramlarını, sosyal çevrenin temelini oluşturan aile yapısı içerisinde öğrenir. Bu değerler, çocuğun yaşadığı sosyal çevrede, sokakta ve okulda da tecrübe edilir. İnsan, toplum içerisinde yaşarken öğrendiklerini pekiştirir ve geliştirir, bu süreçte kendi kimliğini oluşturmaya katkı sağlar (Kara & Emirhan, 2020, s. 153). Değer kavramı, bireylerin ve toplumların varlıklarını sürdürebilmeleri için birlikte yaşamalarını sağlayacak doğru olarak kabul edilen, uygulanmasını arzu ettikleri normatif hükümler olarak tanımlanabilir. Diğer bir ifadeyle, toplumda yaşayan bireylerin davranışlarını şekillendiren, zamana ve çeşitli sosyal yargılara göre yenilenmeye uygun yol göstericilerdir (Özkan & Soylu, 2014, s. 1254).

Değerler eğitiminin önemi, günümüzde artan bir bilinçle daha da önem kazanmaktadır. Karagöz (2013)'e göre, bu durum, devletlerin en değerli miraslarını koruyarak gelecek nesillere aktarma çabası ve değerlerini kaybetmiş toplumlara bu değerleri hatırlatma yoluyla ulusal dayanıklılığı artırma çabası ile ilişkilidir (s. 1). Türkiye Milli Eğitim Bakanlığı tarafından 2014 yılında alınan şura kararlarında, okul öncesi, ilkokul, ortaokul ve lise kademelerinde değerler eğitimi ile ilgili alınan kararların mevcut olduğu görülmektedir. Bu, Milli Eğitim Bakanlığı'nın eğitimdeki boşlukları doldurma ve değerler eğitimine verdiği önemi göstermektedir (MEB, 2014).

Osmanlı döneminde kurulan ve günümüz konservatuvarı niteliğinde olan Türk Müziği eğitimine öncülük eden Dârü'l Elhân, bilimsel anlamda müzik eğitimi ve öğretimi, müzik teorisi, bestecilik gibi alanlarda eğitmen yetiştirme, toplumda müzik zevkini oluşturma ve Türk müziğinin estetik anlayışına uygun gelişimini sağlama amacını taşımıştır (Özşahin, 2010, ss. 12-13). Dârü'l Elhân, aynı zamanda nota yayımcılığı ve eski Türk bestecilerinin eserlerini yeniden seslendirme gibi faaliyetlerde bulunmuştur (Erim, 2019, s. 6).

Müzik kültürü, ulusal kültürümüzün temel öğelerinden biridir ve geçmişten günümüze kadar, yazılı ve sözlü yollarla aktararak geliştirilmesi, korunması ve sonraki nesillere aktarılması her bireyin asli görevidir (Kova, 2014, s. 1).

Bu nedenle bu araştırmada Dârü'l Elhân tarafından derlenen aynı zamanda milli müzik mirasımız olan halk ezgilerimiz değerler eğitimi ekseninde incelenmiştir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacı, Dârü'l Elhân Halk Müziği Külliyyatı'nın üç ciltlik serisinde yer alan halk ezgilerini değerler eğitimi perspektifinden analiz etmektir. Araştırma, külliyyatta ele alınan değerleri, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından belirlenen on temel değer (adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik) ile tematik bir bağlantı kurmayı hedeflemektedir. Bu değerler, nitel içerik analizi yöntemine uygun biçimde oluşturulan temalara göre kodlanacaktır. Araştırmanın son aşamasında, külliyyatta yer alan halk ezgilerinin değerler eğitimi açısından taşıdığı yeri ve önemi tartışılacaktır.

Araştırmanın Önemi ve Gerekçesi

Bu araştırmanın temel amacı, Dârü'l Elhân Halk Müziği Külliyyatı'ndaki halk ezgilerinin sözlerinin değerler eğitimi açısından nitel içerik analizi yöntemiyle incelenmesidir. Halk müziği, kültürel değerlerin ve toplumsal normların yansıtıldığı önemli bir araçtır. Bu ezgiler, bireylerin ve toplulukların dünya görüşlerini, inançlarını ve değerlerini ifade ederken aynı zamanda bu değerlerin nesilden nesile aktarılmasında kritik bir rol oynamaktadır (Merriam, 1964). Halk müziği, toplulukların kimliklerini ifade eden benzersiz bir kültürel mirası temsil eder ve toplumsal, etik ve manevi değerleri barındırır. Bu ezgiler, yalnızca kendi zamanlarının sosyal ve kültürel dokusunu yansıtmakla kalmaz, aynı zamanda bu değerlerin kuşaklar arası aktarımında kritik bir rol oynayarak kültürel geleneklerin sürekliliğine ve evrimine katkıda bulunurlar (Titon, 2009).

Etnomüzikoloji alanındaki güncel araştırmalar, müziğin sosyal değerleri pekiştirme ve kültürlerarası anlayışı teşvik etme potansiyeli üzerine vurgu yapmaktadır (Stokes, 2010). Halk müziğinin sözlerini analiz ederek, adalet, saygı ve topluluk gibi toplumlar için hayati öneme sahip değerleri nasıl ifade ettiklerini ve bu değerlerin genç nesillerde sivil erdemlerin geliştirilmesine nasıl katkı sağladıklarını ortaya çıkarabilir (Bohlman, 2012).

Ayrıca, halk müziğinin eğitim ortamlarına entegrasyonunun, öğrencilerin duygusal ve ahlaki gelişimini desteklediği, değerler eğitimi için zengin, etkileşimli ve bağlamsal olarak ilgili bir araç seti sunduğu gösterilmiştir (Shehan Campbell, 2018).

Bu araştırma, kültürel değerlerin ve sanatsal ifadelerin eğitimdeki entegrasyonunu teşvik eden modern pedagojik yaklaşımlarla uyum içindedir. Araştırmacılar, müzik ve sanatın eğitimsel değerlerini vurgulayan bir dizi araştırmayı incelemişlerdir ve bu araştırmalar, öğrencilerin sosyal ve duygusal gelişimlerine katkıda bulunabilecek derinlemesine öğrenme deneyimleri sağladığını göstermektedir (Eisner, 2003; Dewey, 1934).

Ayrıca, bireylerin kültürel kimliklerinin güçlendirilmesi ve sosyal uyumun teşvik edilmesi açısından müziğin ve sanatın rolünü belgeleyen araştırmalar bulunmaktadır (Gardner, 1983; Gullatt, 2008). Bu perspektiften bakıldığında, Dârü'l Elhân Halk Müziği Külliyyatı'nın müzik eğitiminde kullanılması, öğrencilere hem kültürel miraslarını keşfetme hem de bu mirası koruma ve geliştirme fırsatı sunmaktadır.

Geçmişimizin izlerini taşıyan geleneklerimize bağlı halk ezgilerimizin eğitimde nasıl stratejik bir kaynak olarak kullanılabileceğinin ortaya koyulması yoluyla, bu araştırmanın eğitimcilerin dikkatini çekmesi beklenmektedir. Son olarak; bu araştırmanın bulguları, özellikle müzik eğitim programlarında değerler eğitimi bakımından halk müziği entegrasyonunu teşvik ederek, daha kapsayıcı ve etkileşimli öğrenme ortamları yaratılmasına yönelik stratejiler geliştirmesine de yardımcı olabileceği düşünülmektedir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

- Araştırma, MEB'in temel değerleri çerçevesinde yürütülmüş olup, bu değerler doğrultusunda Dârü'l Elhân Külliyyatı'ndaki halk ezgilerinden müzik derslerinde kullanılabilecek bazılarına yer verilmemiştir. Literatür taraması sırasında önerilen daha geniş kapsamlı değer temalarının oluşturulması, araştırmanın daha verimli bir zaman diliminde tamamlanma hedefiyle çelişmiş ve sonuç olarak külliyyattaki bazı halk ezgilerine yer verilmemesine yol açmıştır. Bu durum, araştırmanın kapsamı ve derinliği açısından belirgin bir sınırlılığı ifade etmektedir.
- Halk ezgileri, yoğun ve zengin kültürel referanslar içerir; bu referanslar, müzikal ifadelerle iç içe geçmiş şekilde bireysel ve toplumsal kimlikler, tarihsel olaylar ve toplumsal değerlerle doludur. Bu kültürel öğelerin tam anlamıyla kavranması, farklı coğrafyalardan ve kültürel geçmişlerden araştırmacılar için özellikle zorlayıcı olabilir. Araştırmacıların bu derin kültürel bağlamları eksiksiz bir şekilde anlamadan yapacakları yorumlar, analizin doğruluğunu ve güvenilirliğini sınırlayabilir. Dolayısıyla, bu tür bir analizin sonuçlarını değerlendirirken, söz konusu kültürel bağlamin tam olarak anlaşılamamış olabileceği ihtimali göz önünde bulundurulmalıdır. Bu durum, araştırmanın kültürel duyarlılık ve derinlik açısından sınırlarını belirginleştirir.

- Müzik, sözlerle birlikte bir bütün olarak kültürel ifade ve duygusal etki yaratır. Bu yönleri göz ardı etmek, ezgilerin tam anlamıyla değerlendirilmesini ve kültürel bağlamda tam olarak anlaşılmasını engelleyebilir. Dolayısıyla, ezgilerin melodi ve ritim gibi unsurlarının bu araştırmada incelenmemiş olması, araştırmanın bu ezgilerin toplumsal ve kültürel etkilerini kapsamlı olarak değerlendirme yeteneğini sınırlamaktadır. Bu durum, araştırmanın sonuçlarının yorumlanmasında dikkate alınması gereken önemli bir faktördür. Fakat araştırma kapsamındaki paydaşlardan olan eğitimciler bu sayede önceden analizi yapılmış ve değerlere uygunluğu ortaya koyulmuş eserleri sınıflarının düzeyine göre ezgileriyle birlikte değerlendirip seçebileceklerdir.
- Değerlere uygunluğu tespit edilen ezgilerde özgün olması kuvvetle muhtemel sözler bulunsa da çok büyük bölümü TRT Türk halk müziği repertuvarında benzer sözlerle yer almaktadır. Bu durum normal gibi görünebilir çünkü TRT Türk halk müziği repertuarı derleme araştırmaları ile Dârü'l Elhân derleme faaliyetleri birbiriyle ilişkilidir. *Dârü'l Elhân Halk Müziği Külliyyatı* kitabı orijinal derleme notalarındaki farklılıkları, sözlerdeki farklılıkları ve karşılaşılan özgün eserleri detaylıca belirtmiş olsa da bu araştırmada değerlere uygunluğu tespit edilen ezgi sözlerinin özgün olduğunu söylemek güçtür. Başka bir deyişle özgün ve özgün olmaya çok yakın ezgi sözleri araştırma kapsamı nedeniyle araştırmaya dahil edilememiştir. Bu nedenle araştırmada nadiren özgün eserler bulunsa da elde edilen bulguların benzer repertuar incelemelerindeki sözlerle büyük oranda paralellik gösterdiği göz önünde bulundurulmalıdır.

Varsayımlar

Bu araştırmada,

- Dârü'l Elhân Külliyyatı içerisinde yer alan halk müziği ezgilerinin değerler eğitimi bakımından ilgili kültürün değerlerini ve normlarını doğru bir şekilde yansıttığı,
- Toplumsal değerler ve inançlar hakkında geçerli bilgiler sağladığı,
- Kullanılan dilin ve terimlerin (sözlerde geçen kelimelerin ve ifadelerin) okuyucular tarafından anlaşılabilir olduğu,
- Dârü'l Elhân Külliyyatı içerisinde yer alan halk müziği ezgilerinin sözlerinde bulunan farklı alfabe ve eski Türkçe çevirilerinin doğru yapıldığı ve orijinal anlamın korunduğu varsayılmıştır.

İKİNCİ BÖLÜM

Kuramsal Çerçeve ve İlgili Araştırmalar

Dârü'l Elhân

Türk müziği eğitimi, geçmişten günümüze uzanan köklü bir geleneğe sahiptir. İlk zamanlarda, meşk sistemi adı altında usta-çırak ilişkisi üzerine kurulu, ezberlemeye dayalı bir yöntemle sürdürülmüştür. Zamanla, bu eğitim yöntemi yazılı kaynakların kullanımıyla daha somut bir hâl almış ve günümüzde de devam etmektedir. Türkiye'de 19. yüzyıl ortalarından itibaren başlayan müzikal derleme çalışmaları, toplumun manevi ürünleri yanında müzikal ürünleri de içermiş ve günümüze kadar sürmüştür. Bu çalışmalar hem bireysel hem de kurumsal olarak yürütülmüş, Türk Müziği'ne dair çeşitli türlerde eserler elde edilmiştir; bu çalışmaların öncülerinden biri de Dârü'l Elhân olmuştur (Feyzi, 2015, s. 829).

Cumhuriyet döneminin başlangıcında kurulan Dârü'l Elhân, müzik eğitimi ve öğretimi faaliyetlerinin yanı sıra Türk müziğinin nesilden nesile aktarılması için önemli yayım ve derleme faaliyetlerini yürütmüştür (Özkaya-Duman, 2017, ss. 113-114). Osmanlı Devleti'nin son dönemlerinden Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk yıllarına kadar faaliyet gösteren Dârü'l Elhân, özellikle Türk müziğinin teorisi, icrası ve eğitim yöntemlerinde modernleşme sürecine önemli katkılar sunmuştur (Taşdelen vd., 2021, s. 819).

Dârü'l Elhân'ın notasyon sistemine getirdiği yenilikler, 19. yüzyılda Batı müzik notasyonunun Türk müziğine uyarlanması şeklinde olmuş, bu süreçte Osmanlı Türkçesi ile yazılmış güfteler ve Batı notası tarzında notalar kullanılmıştır. 20. yüzyılda Hüseyin Sadettin Arel ve Suphi Ezgi'nin çalışmalarıyla bu notasyon sistemindeki eksiklikler giderilmiştir (Karabaşoğlu & Dilber, 2023, s. 1407).

Dârü'l Elhân, kurulduğu dönemde Osmanlı'nın diğer müzik eğitimi veren kurumlarından farklı olarak, Türk ve Batı müzik kültürlerini bir araya getiren pedagojik eğitim ilkelerine dayalı sistemli bir müzik eğitimi sunmuştur (Kolukırık, 2015, s. 26). Dârü'l Elhân'da gerçekleştirilen eğitim ve öğretim faaliyetleri, müzikal eğitim ve icra, sanatsal faaliyetler ve yayım faaliyetleri olmak üzere üç ana kısımdan oluşmaktadır (Kolukırık, 2015, s. 27).

Müzik Eğitimi

Müzik eğitimi, bireylerde müziksel davranışları değiştirme, geliştirme ve yeni beceriler kazandırma süreci olarak tanımlanabilir. Bu eğitim, öğrencilerin kendi müziksel deneyimlerini derinlemesine incelemelerini ve bu yolla müziksel yeteneklerini artırmalarını hedefler. Eğitim süreci, düzenli, planlı ve metodolojik bir çerçevede ilerler, böylece bireylerin müziksel çevreleriyle olan etkileşimleri daha planlı, düzenli ve verimli hale gelir (Uçan, 2005).

Müzik eğitimi, genellikle üç ana kolda incelenir: genel müzik eğitimi, amatör (özengen) müzik eğitimi ve mesleki müzik eğitimi. Bu ayrım, Türkiye'deki çeşitli müzik türlerinin ve eğitim metodolojilerinin gelişimine ışık tutar. Her bir eğitim dalı, bireyin müzik dünyasıyla olan etkileşimini farklı yönlerden ele alır ve geliştirir (Uçan, vd., 1999).

Genel müzik eğitimi, bireyleri hem amatör hem de mesleki müzik eğitimine hazırlayan temel bir eğitimidir. Amatör müzik eğitimi, genellikle kişisel ilgi ve isteğe bağlı olarak gerçekleşirken, mesleki müzik eğitimi yetenekli ve ilgili bireylerin seçilerek daha sistemli bir eğitim almasını içerir.

Türkiye'de müzik eğitimi, ilköğretim ve ortaöğretim düzeylerinde milli eğitim müfredatı çerçevesinde ilerler ve hem ulusal hem de uluslararası müzik türlerini içerir. Bu eğitimler, bireylerin sosyal ve kişisel gelişimine katkı sağlayarak toplumsal kabul ve entegrasyonu destekler. Müzik eğitimi, bireyin müziksel ilişkiler kurabilmesini, sosyalleşmesini ve bilinçli bir müzik tüketicisi ve üreticisi olmasını sağlar (Özen, 2004).

Müzik eğitimi ayrıca, kültürel aktarımın bir aracı olarak önem taşır. Her milletin kendine özgü müzik kültürü vardır ve bu, kuşaklar arası aktarılacak toplumun yaşayış biçimini, iletişimini, değerlerini ve duygularını şekillendirir (Turhan vd., 2012).

Uçan'ın (2005) belirttiği gibi, müzik eğitimi içeriksel ve davranışsal olarak iki ana başlıkta ele alınabilir:

- İçeriksel olarak; çalgı eğitimi, ses eğitimi, müzik bilgisi eğitimi, müziksel işitme eğitimi, ritim/tartım eğitimi, müziksel duyarlılık eğitimi, müziksel kişilik eğitimi, müziksel iletişim ve etkileşim eğitimi, beğeni eğitimi, müziksel kullanım ve yararlanım eğitimi, yaratıcılık eğitimi gibi unsurları içerir.
- Davranışsal olarak; müziksel bilgilenme, müziksel yaratma, müziksel kişilik kazanma, müziksel beğeni geliştirme, şarkı söyleme, çalgı çalma, müziksel işitme, okuma-yazma ve müzik dinleme eğitimlerini kapsar.

Bu çerçevede, müzik eğitiminin amacı, bireyleri kapsamlı ve okfazlı müziksel yeteneklerle donatılmış, bilinçli ve etkileşimli bireyler yetiştirmektir. Bu süreç, müzik eğitiminin yalnızca teknik becerileri değil, aynı zamanda duygusal ve sosyal becerileri de geliştirmesini vurgular, böylece müzik aracılığıyla bireylerin tam anlamıyla entegre olmalarını sağlar. Bu yaklaşıma, müziğin eğitimsel ve toplumsal faydalarını maksimize etmeyi hedefler.

Değerler Eğitimi

Değerler eğitimi literatüründe, değerlerin tanımı ve eğitim süreçlerindeki uygulamaları üzerine çok sayıda tanım bulunmaktadır. Karagöz (2013) değerler eğitimini, "değerlerin, bireylere eğitim kurumlarında, planlı ve programlı bir biçimde faaliyetler yoluyla kazandırılması sürecidir" şeklinde tanımlamıştır (s. 7). Kızılar (2019) değer kavramını, bir şeyin sahip olduğu kıymet ve önem, bir şeyin önemini belirtmeye yarayan soyut ölçü, yüksek ve yararlı nitelik taşıyan şey kıymet olarak ifade etmiştir. Yine değer kavramı toplumların sahip olduğu ekonomik, sosyal, bilimsel, kültürel unsurları içine alan maddi ve manevi düşünce ile davranış ve tutumların tümü şeklinde de tanımlanmaktadır (s. 323).

Değerler eğitimi, toplumların içinde barındırdıkları sosyal, ekonomik, kültürel ve bilimsel değerleri bireylere kazandırmayı amaçlar. Bu süreç, toplumun daha yaşıanabilir bir gelecek için gerekli olan davranış biçimlerini şekillendirir. Değerler eğitimi, bireylerde toplum tarafından kabul görmüş ve evrensel olarak önemli kabul edilen davranışları geliştirir. Değerler, bireylerin toplumsal ve kişisel yaşıamlarında üstünlük sağlayacak önemli davranışlar kazanmalarına yardımcı olur; sahip olunduğunda ise kişiyi yüceltir ve erdemli davranışlar kazandırır (Coşkun-Keskin & Akyıldız, 2021, ss.153-186).

Bu tanım, değerler eğitiminin yalnızca bireylerin karakter gelişimine katkıda bulunmakla kalmayıp, aynı zamanda toplumun genel refahını ve uyumunu artırma potansiyeline de işaret eder. Bu tür bir eğitim, bireylerin hem kişisel hem de toplumsal sorumluluklarını yerine getirme kapasitelerini güçlendirir ve toplumun sürekli gelişimine katkı sağlar.

Değerler, toplumların ve bireylerin anlaşılmasında kritik bir rol oynar. Bu değerler, iyilik, kötülük, doğruluk ve yanlışlık gibi etik kavramları tanımlamamızda bize rehberlik eder. Ayrıca, bireylerin ve toplumların davranışlarını şekillendiren temel ilkeler olarak işlev görürler. Değerlerin önem derecesi kültürden kültüre değişkenlik gösterebilir, bu da onların greliliğine işaret eder (Atalay, 2022, s. 8).

Değerler kavramı, psikoloji, sosyoloji ve felsefe gibi birçok bilim dalında önemli bir yere sahiptir. Sosyal bilimlerde özellikle bireyi merkeze alan yaklaşımlar açısından değerler,

bireyin davranış ve tutumlarını anlamak için vazgeçilmez unsurlardır. Değerler, insanların toplumsal normlar ve beklentiler karşısındaki tutumlarını belirler ve bu da onların toplum içindeki davranışlarını anlamamıza yardımcı olur. Bu nedenle değerlerin incelenmesi, bireysel ve toplumsal düzeyde önemli bilgiler sağlar ve toplumun işleyişi hakkında derinlemesine anlayış geliştirmemize olanak tanır.

Bireyin toplumda belirli bir statü elde edebilmesi için, çevresi tarafından beklenen manevi, kültürel ve milli değerleri benimsemesi gerekir. Bu değerlerin yaşam tarzı haline getirilmesi, toplumun dinamik yapısını korumasına ve toplumsal aksaklıkların önlenmesine katkıda bulunur. Değerler, bireylere hangi davranışların tercih edilmesi gerektiğini, neyin önemli olduğunu ve toplumda nasıl bir yaşam sürülmesi gerektiğini belirler. Eğitim kurumları, öğrencilere adil olma, vatanseverlik, sağlık bilinci gibi değerleri kazandırmayı hedefler. Bu değerler, öğrencilere toplumda nasıl bir yaşam sürmeleri gerektiği konusunda rehberlik eder ve onların bu değerlere göre şekillenen bireyler olarak gelişmelerini destekler (Ateş, 2014, ss. 13-14).

Değerler Eğitiminde Müzik Eğitimi

Kültür, toplumları bir arada tutan temel güçlerden biridir ve müzik, bu kültürün en önemli ifade şekillerinden biri olarak kabul edilir. Müzik, kültürel zenginliklerin ve değerlerin nesiller boyu aktarılmasında kritik bir rol oynar. Eğitim kurumlarında müzik eğitimi, bu kültürel aktarımın gerçekleştirilmesinde merkezi bir yere sahiptir. Müzik eğitimi, kültürel değerlerin öğrencilere etkili bir şekilde öğretilmesinde kullanılan önemli bir araçtır ve bu öğretim sürecinde, öğrencilere hem müzik becerileri kazandırılır hem de toplumsal ve kültürel değerler aktarılır (Bulut, 2019, s. 12). Bu bağlamda, müzik eğitiminin eğitim kurumlarında verilmesi, öğrencilerin bu değerleri benimsemelerine ve kültürel kimliklerini güçlendirmelerine yardımcı olabilir.

Değerler eğitimi, bireylerin farklılıklara saygılı olmayı, vefa, hoşgörü, sevgi ve saygı gibi davranış ve duyguları benimsemelerini sağlama amacını taşır. Bu eğitim, bireyin hem kişisel hem de toplumsal düzeyde evrensel değerleri özümsemesine yardımcı olur. Müzik eğitimi, bu süreçte değerlerin etkili bir şekilde öğretilmesinde ve benimsenmesinde önemli bir rol oynar. Müzik, manevi, milli ve kültürel değerlerin aktarılmasını kolaylaştırır ve toplumsal değişimlere uyum sağlamada etkin bir araçtır. Müzik yoluyla verilen eğitim, değerlerin daha somut bir şekilde öğrencilere aktarılmasını sağlayarak, öğretilen değerlerin davranışlara dönüşmesine katkıda bulunur (Bozkurt, 2017, s. 37; Karagöz, 2013, s. 73). Bu süreç, bireylerin toplumsal değerlere uyum sağlamalarını ve bu değerler doğrultusunda hareket etmelerini teşvik

ederken, böylece daha uyumlu ve bütünleşmiş bir toplum yapısının oluşmasına yardımcı olabilir.

Müzik evrensel, kültürel ve manevi değerlerin sanat yoluyla aktarılmasında önemli bir yere sahiptir. Bu bakımdan müziğin öğrenme-öğretme süreci boyunca müfredatta yer alan kazanımlar ve öğrenme alanlarıyla ilişkilendirilen değerlere yönelik etkinlikler ve çalışmalara yer verilmelidir (MEB, 2018, s. 14)

Müzik, kültürel işlevleri açısından estetik bir anlayışla bireyleri doğru ve iyi olan yönlerine çekme gücüne sahiptir. Bu anlayış, bireylerin sosyal çevreleriyle olan iletişimini güçlendirir ve toplumsal uyumun sağlanmasına katkıda bulunur. Müzik eğitimi, değerler eğitimiyle örtüşen hedeflere sahiptir; her ikisi de toplumda ortak duygu, düşünce ve kuralların bireylere etkili bir şekilde aktarılmasını amaçlar. Bu süreçte, müzik eğitimi, toplumsal değerlerin öğretilmesinde ve bireylerin bu değerlerle uyum içinde yaşamasında kilit bir role sahiptir. Müzik, bireylerin toplumsal değerlerle barışık bir şekilde ilerlemelerini destekleyerek, toplumun kültürel zenginliklerini korumasına ve bu değerlerin unutulmadan nesilden nesile aktarılmasına olanak tanır (Bulut, 2019, s. 12).

Müzik, manevi, kültürel ve evrensel değerlerin sanat yoluyla aktarımında önemli bir role sahiptir. Eğitim süreçlerinde, müziğin bu değerleri öğretmedeki etkinliği, programlar ve öğrenme kazanımları ile entegre edilen çalışmalar ve etkinlikler aracılığıyla maksimize edilir. Müzik, disiplinlerarası bir yaklaşımla değerler eğitimine dâhil edilerek, öğrencilere değerlerin önemi ve uygulaması konusunda derinlemesine bir anlayış kazandırılabilir.

Özellikle şarkı sözleri, türküler, maniler ve ninniler, içerdikleri anlamlar ve bıraktıkları duygu ile düşünceler aracılığıyla bireyler üzerinde olumlu etkiler bırakabilir. Bu tür müzikal içerikler, dinleyiciler üzerinde duygusal bir yankı uyandırarak, evrensel ve kültürel değerleri pekiştirebilir. Melodilerin yanı sıra, şarkı sözlerinin de değerleri doğru yansıtması, dinleyenlerin bu değerleri içselleştirmesine yardımcı olur.

Böylece, müzik eğitimi aracılığıyla değerlerin öğretilmesi ve kazandırılması sürecinde müzik, sadece estetik bir zevk sunmakla kalmaz, aynı zamanda bireylerin ahlaki ve etik gelişimine de katkıda bulunur. Müziğin bu çok yönlü kullanımı, eğitim kurumlarında değerler eğitimi için etkili bir araç haline gelmesi için temel teşkil etmektedir.

İlgili Araştırmalar

Arıcı ve Er (2019), bildiri metinlerinde Türkülerin değerler eğitimi aracı olarak kullanılma potansiyelini incelemiştir. Araştırma, Türkülerin insanların yaşam tarzlarını, acılarını, sevinçlerini ve inançlarını nesilden nesile aktardığını belirtmektedir. Araştırmada,

türkülerin sevgi, saygı, dürüstlük, adalet, hoşgörü ve alçakgönüllülük gibi değerleri içerdiği ve bu değerleri öğrencilere aktarmada etkili olabileceği düşünülmektedir. Türk Milli Eğitiminin genel amaçlarıyla uyumlu olarak, bu araştırma, türkülerin eğitimin duyuşsal boyutunda değerler eğitimine katkıda bulunabileceğini öne sürmektedir. Özellikle, türkülerin değerler eğitimi aracı olarak kullanılmasına yönelik somut veriler sunulması, Dârü'l Elhân tarafından derlenen halk ezgilerinin benzer bir şekilde değerlendirilmesi için bu araştırmaya metodolojik bir çerçeve sunabilir. Ayrıca, Türkülerin eğitimdeki işlevselliğinin ve nasıl daha etkin kullanılabileceğinin tartışılmış olması, bu araştırmada ezgilerdeki sözlerin eğitimde kullanımı için stratejiler geliştirilmesine yardımcı olabilir.

İlhan (2023), doktora tezi kapsamında TRT Türk Halk Müziği repertuarındaki türkülerin değerler eğitimi açısından kullanılabilirliğini ve müzikal boyutlarını incelemiştir. Araştırmasında, TRT repertuarında yer alan türkülerin sözlerinde ifade edilen değerlerin tespit edilmesi ve bu türkülerin müzik eğitimi derslerinde nasıl kullanılabileceği üzerine yoğunlaşmıştır. Bu araştırma, nicel ve nitel yöntemlerin birleştirilmesiyle gerçekleştirilen karma bir yöntem kullanarak yapılmıştır. İlhan'ın araştırması, bu araştırmayla çeşitli yönlerden ilişkilidir. Her iki araştırma da Türk halk müziği repertuarını değerler eğitimi bağlamında analiz etmekte, ancak İlhan Türkülerin müzikal analizlerine de odaklanmışken, bu araştırma sadece sözler üzerine kuruludur. İlhan'ın araştırmasındaki müzikal boyutların analizi, bu araştırma için müzikal unsurların değerler eğitimiyle ilişkisinin daha iyi anlaşılması açısından önemli bir katkı sunabilir. Özellikle Türkülerin müzikal yapılarının, öğrencilerin değerlerin öğrenilmesi sürecinde nasıl etkili olabileceğini göstermesi, bu araştırmamın sonuçlarının genişletilmesi ve derinleştirilmesi açısından yararlı olacaktır. Bu araştırmadan elde edilen bulgular, öğrenciler üzerindeki müzikal etkinin ve eğitsel değerlerin nasıl entegre edilebileceği konusunda daha kapsamlı bir anlayış geliştirilmesine yardımcı olabilir.

Özkaya-Duman (2017), yapmış olduğu makale araştırmasında Dârü'l Elhân'ın Osmanlı İmparatorluğu'ndan Türkiye Cumhuriyeti'ne geçiş sürecindeki dönüşümlerini ve Türk müziği eğitimindeki modernleşme süreçlerini ele almıştır. Araştırma, teknik ve tarihsel perspektiflerden Türk müziği eğitiminin nasıl bir evrime uğradığını derinlemesine incelemektedir. Bu araştırmanın, Dârü'l Elhân'da derlenen halk ezgilerinin değerler eğitimi bağlamında incelendiği bu araştırmaya önemli katkıları bulunabilir. Özellikle, müzik eğitimi ve müzikolojideki kurumsal dönüşümler hakkında sağlam bir arka plan sunarak, halk ezgilerinin modern eğitim sistemlerine nasıl entegre edilebileceği konusunda değerli içgörüler sağlayabilir. Ayrıca, Dârü'l Elhân'ın müzik eğitimindeki tarihsel rolünü ve müzik eğitimindeki değişimleri analiz ederek, bu araştırmanın müzik ve değerler eğitimi üzerine kurulu tematik bağlamını

genişletebilir. Bu nedenle araştırma, Türk müziği eğitiminin evrimini kavramak ve halk müziği repertuarının eğitimde nasıl kullanılabileceğini daha iyi anlamak için önemli bir kaynaktır.

Vural (2020), yapmış olduğu yüksek lisans tez araştırmasında Dârül-elhan ve Dârül-elhan'da yapılmış olan nota yayımları hakkında bilgi vermiş; Dârül-elhan Kllyatındaki Anadolu Halk şarkıları defterleri tanıtılmış ve bu defterlerin günümüz Türkçesine çevrilerek aktarılmasını yapmıştır. Bunların içerisinde yer alan eserlerin notalarının melodi ve güfte bakımından farklılık ya da benzerliklerini ortaya konulmuştur. Bu bakımından yapılacak olan araştırmayla konu açısından benzerlik göstermektedir. Özellikle eserlerin notalı analizi ve söz içeriklerin çeşitli kaynaklarla karşılaştırılması, bu araştırmanın halk ezgilerinin sözlerini değerler eğitimi açısından analiz etme sürecine derinlemesine bir bakış açısı ve metodolojik bir ereve sunabileceği düşünülmektedir. Vural'ın tezi ayrıca, halk müziğinin daha geniş bir repertuvara nasıl adapte edilebileceği konusunda da fikirler sunmaktadır ki bu, araştırmanın ortaokul müzik derslerinde kullanılabilecek halk ezgilerini seçilmesi ve uyarlaması konusunda destekleyicidir. Son olarak, bu eserlerin eğitimde kullanılmasının potansiyelini artırmak için melodi ve söz yapısının nasıl değerlendirileceğine dair yöntemler sağlayabileceği düşünülmektedir.

Kolukırık (2014), yapmış olduğu makale araştırmasında Osmanlı Devleti'nin ilk resmî konservatuarı olan Dârü'l Elhân zerine bir araştırma yapmıştır. Bu araştırma, Dârü'l Elhân'ın kuruluş sürecini, eğitim-ğretim faaliyetlerini ve özellikle Türk müziği ile ilgili derleme ve yayım faaliyetlerini kapsamlı bir şekilde incelemiştir. Dârü'l Elhân, Türk müziği eğitimi ve kültürünün korunması ve yayılmasında önemli bir rol oynamış, özellikle Cumhuriyet dönemi boyunca Türk müziğinin modernleştirilmesi ve halka yayılması konusunda çeşitli faaliyetlerde bulunmuştur. Araştırmada yer alan Dârü'l Elhân'ın faaliyetleri, bu araştırmada da incelenen 674 halk ezgisinin derlenmesi ve korunmasıyla yakından bağlantılıdır. Kolukırık'ın analizlerinin, Dârü'l Elhân'ın müzik eğitimi ve notasyonuna dair detaylarıyla birlikte, bu araştırmaya metodolojik ve tarihsel bir bağlam sunabileceği düşünülmektedir. Dârü'l Elhân'ın notasyon araştırmaları, bu ezgilerin Cumhuriyet sonrası Türkiye'de nasıl bir evrim geçirdiğini anlamada yardımcı olurken, bu araştırma için bu ezgilerin eğitimsel ve kültürel değerlerinin nasıl korunup kullanılabileceği konusunda fikirler sunabileceği düşünülmektedir. Bu araştırma ayrıca, Dârü'l Elhân'ın derleme yöntemleri, bu araştırmada kullanılan nitel içerik analizi yöntemiyle karşılaştırılarak, farklı dönemlerde ve yöntemlerde müzik eğitimi ve notasyonunun nasıl ele alındığını göstermesi açısından da önemlidir. Bu, Türk müzik tarihinin ve müzik eğitiminin anlaşılmasında kritik bir boyut kazandırmaktadır.

Bulut (2019), yapmış olduğu yüksek lisans tez araştırmasında TRT Türk halk müziği Repertuvarında yer alan Türk halk müziği eserlerinin müzik dersi ğretim programlarında yer alan değerlere göre sınıflandırılmasını ve değerlendirilmesini incelemiştir. Bulut, yapmış olduğu bu araştırmada TRT Türk halk müziğinde bulunan türkülerin müzik derslerindeki değerlere göre (z denetim, dürüstlük, adalet, dostluk, sevgi, saygı, sabır, yardımseverlik, vatanseverlik, sorumluluk) inceleyerek kategorize etmiştir. Araştırmasında, türkülerde en sık rastlanan değerlerin Sevgi ve Vatanseverlik olduğunu bulmuştur. Bu, mevcut araştırmada en sık ulaşılan Sevgi ve Vatanseverlik temalarının prevalansı ile uyumludur. Bulut'un araştırmasının, bu araştırmaya yöntemsel ve içeriksel açıdan katkı sağlayabileceği düşünülmektedir. Özellikle, türkülerin değer eğitimi açısından sınıflandırılmasında kullanılan yöntemler, bu araştırmada benimsenen nitel içerik analizi ile paralellik göstermektedir. Ayrıca, bu araştırma sonuçlarının müzik ğretim programlarına entegrasyonu konusunda da fikir verici olabileceği düşünülmektedir. Son olarak Bulut'un tespit ettiği Trk ve değer eşleşmelerinin, bu araştırmadaki ezgilerin de eğitimde nasıl ve hangi değerler çerçevesinde kullanılabileceğine dair somut örnekler sunduğu düşünülmektedir.

Karakoç (2019), yapmış olduğu yüksek lisans tez araştırmasında ortaokul müzik ders kitaplarında yer alan şarkıların müziksel özelliklerini ve değerler eğitimi açısından incelemiştir. Bu araştırmada, müzik ders kitaplarında yer alan 109 okul şarkısının, içerdiği değerlere ve müziksel özelliklerine göre incelendiği belirtilmiştir. Araştırmada, şarkılarda en çok kullanılan karar sesinin "re" olduğu, en sık kullanılan tonal yapıların ise majör ton olduğu bulmuştur. Ayrıca, şarkıların metronom hızları, ses aralıkları ve sreler gibi özelliklerine dair detaylı bir analiz sunulmuştur. Karakoç'un analizinin, bu araştırma için şarkıların değerler eğitimi açısından sınıflandırılmasına yönelik metodolojik bir ereve sağlayabileceği düşünülmektedir. Ayrıca, müziksel özelliklerin detaylı bir şekilde incelenmesi, bu şarkıların eğitimde nasıl daha etkin kullanılabileceğine dair önemli bilgiler verilmektedir. Bu bağlamda, Karakoç'un araştırmasının, şarkıların müzik ders kitaplarında nasıl daha etkin bir şekilde yer alabileceği ve değerler eğitimi ile nasıl bütünleştirilebileceği konusunda bu araştırmaya ışık tutabileceği düşünülmektedir.

Gökdemir (2019), yüksek lisans tez araştırmasında, 7. sınıf sosyal bilgiler dersinde türkülerle değerler eğitimi verilmesini araştırmıştır. Araştırmada, Türkülerin sosyal bilgiler dersinde değerler eğitimine katkı sağlama potansiyeli incelenmiştir. Gökdemir, müzik ve Türkülerin, ğrencilerin değerleri öğrenmeleri ve içselleştirmeleri üzerinde etkili olduğunu bulmuştur. Ayrıca, Türkülerle verilen eğitimin, öğrencilerin sosyal bilgiler dersine olan ilgisini artırdığı ve dersi daha anlamlı hale getirdiği sonucuna varmıştır. Gökdemir'in araştırması, bu

araştırmayla bağlantılı önemli bir kaynak olabilir. Özellikle Türkülerin değerler eğitimi aracı olarak kullanılmasına dair somut örnekler ve metodolojik yaklaşımlar sunulmasının, Dârü'l Elhân tarafından derlenen halk ezgilerinin eğitimde nasıl kullanılabileceği konusunda fikirler verebileceği düşünülmektedir. Ayrıca, Gökdemir'in tespit ettiği Türkülerin eğitimdeki etkilerinin, bu araştırmada karşılaşılabilecek benzer Türkülerin seçimi ve uygulanması için rehberlik edebileceği düşünülmektedir.

Yükrük ve Akarsu (2015), yapmış oldukları makale araştırmasında ortaokul düzeyinde (5-8. sınıf) okutulan müzik dersi kitaplarında yer alan şarkıların değerler açısından incelenmesini ele almışlardır. Araştırmalarında, müzik derslerinde kullanılan şarkıların değerler eğitimi kapsamında nasıl bir rol oynayabileceğini araştırmışlar ve bu şarkı sözlerinin çeşitli insani değerleri nasıl yansıttığını betimsel içerik analizi yöntemiyle incelemişlerdir. Bulgularında, özellikle 'sevgi' ve 'vatanseverlik' değerlerinin sıkça vurgulandığını belirlemişlerdir, bu durum bu araştırma bulgularında yer alan halk ezgileri ile paralellik göstermektedir. Yükrük ve Akarsu'nun araştırmasının, bu araştırmaya, kullanılan müzik ve şarkı sözlerinin değerler eğitimi açısından nasıl etkili olabileceğini göstermesi açısından katkıda bulunabileceği düşünülmektedir. Ayrıca, bu araştırmanın ortaokul seviyesindeki müzik eğitiminin değerler eğitimi ile nasıl bütünleştirilebileceği konusunda fikirler sunarak, müzik derslerinde kullanılacak materyallerin seçimine yönelik stratejik öneriler sağlayabileceği düşünülmektedir.

Kara ve Emirhan (2020) yapmış olduğu makale araştırmasında ilkokul müzik ders kitaplarında yer alan çocuk şarkılarını değerler eğitimi açısından incelemişlerdir. Araştırmalarında, toplam 60 çocuk şarkısını içeren dört farklı müzik ders kitabını değerlendirmişlerdir. Şarkı sözleri analiz edilerek, çocuklara aktarılan değerler belirlenmiştir. Bulgularında, bu şarkıların çocuklara affedicilik, arkadaşlık, barış, cesaret, çalışkanlık, dürüstlük, merhamet, özgürlük gibi toplam 20 farklı değeri aktardığı tespit edilmiştir. Araştırmada çocuk şarkılarının nasıl bir değerler eğitimi aracı olarak kullanılabileceği, hangi değerlerin öne çıktığı ve bu değerlerin nasıl işlendiği üzerine detaylı bir bakış açısı sağlanmaktadır. Bunun, Dârü'l Elhân tarafından derlenen halk ezgilerinin, değerler eğitimi bağlamında ortaokul müzik derslerine nasıl adapte edilebileceği hakkında fikir verebileceği düşünülmektedir. Araştırmanın bu araştırmaya müzik eğitimi ile değerler eğitiminin entegrasyonu üzerine metodolojik bir çerçeve oluşturma anlamında da katkı sunacağı düşünülmektedir.

Gül-Gişi (2019) yapmış olduğu yüksek lisans tez araştırmasında 2018-2019 eğitim-öğretim yılında ortaokul düzeyindeki (5-8. sınıf) müzik dersi kitapları içerisinde yer alan

eserleri UNESCO tarafından desteklenen ve "Yaşayan Değerler Programı" kapsamında kabul edilen 12 değer başlığı altında incelemiştir. Araştırmada, nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Gül-Gişi, özellikle aşk/sevgi, birlik ve saygı değerlerinin sıklıkla vurgulandığını, ancak hoşgörü değerine hiç yer verilmediğini bulmuştur. Ulaşılan sonuçlar bakımından sevgi değerinin ön planda olması, bu araştırma sonuçları ile paralellik gösterdiğinden sonuçların değerlendirilmesi aşamasında araştırmanın bu araştırmaya katkı sunacağı düşünülmektedir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Yöntem

Araştırma Yöntemi

Bu araştırma bir temel nitel araştırma özelliği taşımaktadır. Nitel araştırmalar, uygulamalı alanlarda kullanılabileceği gibi eğitim alanında bulunan en yaygın nitel araştırma yöntemidir. Bu araştırmalarda veriler, doküman analizi, gözlemler veya görüşmeler yoluyla toplanır. Temel nitel araştırmalarda hangi soruların sorulacağı, neyin gözlemlendiği ve hangi belgelerin ilgili olduğu, araştırmanın teorik çerçevesine bağlı olmaktadır. Bulgular, türetildikleri verilerle desteklenen yinelenen kalıplar veya temalardır. Ortaya çıkacak genel yorum, araştırmacının, katılımcıların ilgilenilen fenomene ilişkin anlayışını oluşturmaktadır (Merriam & Tisdell, 2016).

Yıldırım ve Şimşek (2000)'e göre ise nitel araştırmalar, doküman analizi, gözlem ve görüşme gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, olayların ve algıların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül çerçevede ortaya konulmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırmalardır (s. 19).

Veri Kaynakları

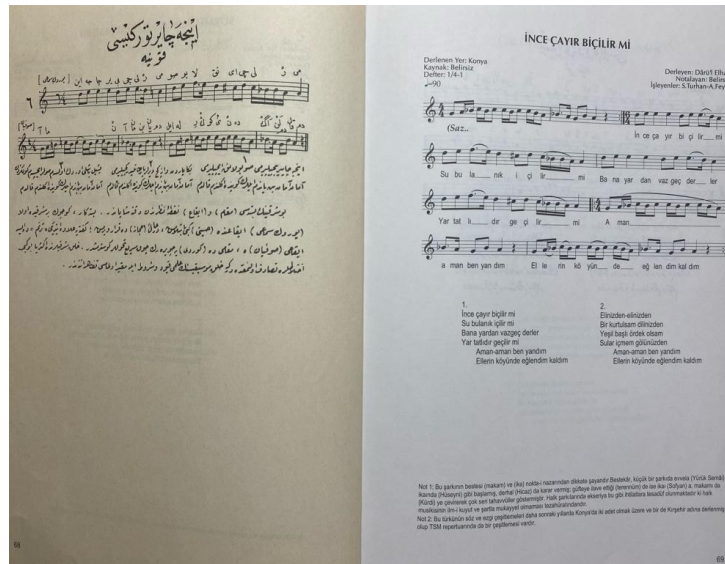
Bu araştırmanın veri kaynağı Salih Turhan ve Ahmet Feyzi tarafından hazırlanmış olan ve 3 cilt halinde yayınlanan *Dârü'l Elhan Halk Müziği Külliyyatı* kitabıdır. Kitap Türkiye Cumhuriyeti Kültür ve Turizm Bakanlığının katkılarıyla ST Prodüksüyon Yayın-Müzik Yapım-Organizasyon çatısı altında MSA Matbaa tarafından Ekim 2021 yılında basılmıştır. Dârü'l Elhan tarafından derlenmiş ve 15 defter halinde sunulmuş 674 ezginin derleme notaları kitapta çevrilmiş, incelenmiş ve işlenmiştir. Defterlerden 7'si harf devrimi öncesi kalan 8'i ise harf devrimi sonrası derlenmiş ezgilerden oluşmaktadır. Kitap içerisinde bir sayfada bu derleme notalarının asıllarına yer verilirken hemen yanındaki sayfada günümüz alfabesi ile sözlerinin yazıldığı, notalarının gerektiği durumlarda düzenlendiği ve ezgiyle ilgili notların sunulduğu bölüm bulunmaktadır.

Şekil 1. *Kitabın Dış Kapak Görünümü.*

Turhan, S., Feyzi, A. (2021). *Dârü'l Elhan Halk Müziği Külliyyatı*. St. Prodüksiyon. İstanbul.

Şekil 2. *Kitapta Sunulan Derleme Ezgilerden Bir Örnek. (1.Cilt, Sayfa 68-69.)*

Turhan, S., Feyzi, A. (2021). *Dârü'l Elhan Halk Müziği Külliyyatı*. St. Prodüksiyon. İstanbul.

Veri Toplama Araçları

Araştırma kapsamı dahilinde olacak Halk müziği eserlerini belirlemek ve bu anlamda verileri sadeleştirmek için bazı adımlar izlenmiştir. İlk olarak kitap içerisinde yer alan 674 ezgi

içerisinden oyun havası vb. niteliği taşıyan sözsüz 57 ezgi çıkartılmıştır. Kalan 617 ezgi incelendiğinde kim zaman benzer ezgilerle kimi zaman farklı ezgilerle de olsa kimi ezgilerin aynı sözleri içerdiği görülmüştür. Bu gibi çiftlenen ezgiler de çıkartıldığında kalan sayı 555 olmuştur. 555 ezginin sözleri başlıkları ile birlikte bir MS Word dosyası haline getirilmiştir.

Nitel Analiz Süreci

Nitel veri analiz programı ile yapılan kodlama sürecinde kategori boyutunda elde edilen kategoriler in vivo olarak ortaya çıkmıştır. In vivo kodlar, doğrudan katılımcıların söylemlerinden türetilen kodlama kategorileridir ve katılımcıların sorunlarını nasıl çözdüklerini açıklayan davranışlar ya da süreçlerdir. Daha sonra araştırmacı, etiketleme için daha iyi terimler bulursa kodların etiketlerini değiştirmekte özgürdür (Strauss, 1987). Kategorilerin in vivo olarak değerlendirilmesinin nedeni araştırma kapsamında ulaşılmış MEB kök değerleri ile ilgilidir. Müzik eğitimi alanında uzman ve nitel analiz konusunda deneyimli iki araştırmacının yanı sıra bu araştırmanın yazarının da dahil olduğu süreç sonunda bir kodlama şeması geliştirilmiştir. Bu kodlama şeması 6 kök değer (tema) ve 15 koddan oluşmaktadır. Kodlayıcıların takip edebilmesi için tüm kodlar için açıklamalar yazılmıştır. Kodlama şemasının sonunda araştırma kapsamı dışında sayılacak ezgilerin kodlanabilmesi için “Araştırma Kapsamı Dışında” kategorisi oluşturulmuştur.

Açık kodlama talimatları, kayıt ve bağlam birimlerinin mümkün ve pratik olduğu kadar ayrıntılı bir şekilde tanımlanmasını gerektirir. Tanımlar ne kadar ayrıntılı olursa güvenilirlik de o kadar yüksek olur. Ancak araştırmacı, kodlama talimatının uygulanmasını çok zorlaştıracak kadar ayrıntılı olmamaya dikkat etmelidir... Tüm bunlar, bir kodlayıcının çalışılan içeriği kodlarken talimatlara kolayca başvurmasını sağlayacak mantıklı bir düzende hazırlanmalı ve sunulmalıdır (Riffe vd., s. 94).

Kodlayıcılar kodlamaları dizeler düzeyinde yapmışlardır. Kodlamaya dahil edilen bölümler ilgili kodun anlamını içerecek şekilde birden fazla dizeden oluşabilir.

Tablo 1. *Kodlama Şeması*

Tema (Kök Değer)	Kod	Açıklama
Adalet	Haksızlık	Dizelerde kişi uğradığı bir haksızlığı dile getirir.
Dostluk	Bağlılık	Dizelerde kişinin dostuna karşı bağlılığı genellikle; onun için zorluklara göğüs germek, zorluklar karşısında onun yanında olmak şeklinde betimlenir.
Dürüstlük	Aldanmışlık	Dizelerde karşıdaki kişinin dürüst olmaması nedeniyle yaşananlardan bahsedilir.
	Sözde Doğruluk	Dizelerde kişinin dürüstlüğü betimlemesi kendi sözlerinin doğruluğunu kast etmesinden kaynaklanır.

Tablo 1 (Devamı)

Öz Denetim	Duygu Kontrolü	Dizelerde kişinin kendi duygu durumunu kontrol edememesinden kaynaklı yaşananlar anlatılır.
Sevgi	Anne Sevgisi	Dizelerde sevginin öznesi annedir. Aynı zamanda annenin evladına duyduğu sevgi de bu kapsamda değerlendirilmelidir.
	Evlilik Bağı	Dizelerde evlilikten kaynaklanan mutluluk ve evliliğin heyecanı betimlenir.
	Memleket Sevgisi	Dizelerde belirli bir bölge, il, ilçe gibi yaşam merkezine duyulan sevgi anlatılır.
	Sevgiliye Duyulan Aşk	Dizelerde sevginin öznesi sevgilidir.
	Sevgiliye Hasret	Dizelerde sevgiliye kavuşamama işlenirken bu durum ayrılık, özlem ve hasret bildirir.
	Sevgiliye Methiye	Dizelerde kişinin sevgilisinin fiziki ve kişilik özelliklerine özgü görülür.
Vatanseverlik	Aileye Hasret	Dizelerde vatan için mücadele eden kişilerin ailesine duyduğu hasret işlenir.
	Kahramanlık	Dizelerde vatani için bir mücadelede ön plana çıkmış kişiler kahramanlaştırılır.
	Milli Değer	Dizelerde vatan için tarihte önemli yer tutan birer milli değer haline gelmiş olaylar ve kişiler anlatılır.
	Sevgili Hasreti	Dizelerde vatan için mücadele eden kişilerin sevgilisine duyduğu hasret işlenir.
Araştırma Kapsamı Dışında		İncelenen halk ezgisi araştırma kapsamındaki 10 kök değerle ilişkili değilse ve/veya bir değerle ilişkilendirilemiyorsa bu bölüme kodlanacaktır.

Geçerlik ve Güvenirlik

Kodlayıcılar, müzik eğitiminde 13 yıllık ve 22 yıllık deneyime sahip, araştırmalarında nitel içerik analizinde kodlama yöntemini kullanan iki uzmandır. "Süreç, kodlayıcı güvenilirlik testleri aracılığıyla güvenilirliğin değerlendirilmesiyle sona erer. Bu testler, kavram tanımlarının, kavramların uygun analitik kategorilere atanmasını ne kadar iyi kontrol ettiğini sayısal olarak gösterir" (Riffe, Lacy & Fico, 2019, s. 124). Kodlama şeması dahilinde, kodlayıcılar kodlamalarını MAXQDA ile gerçekleştirmişlerdir. Böylece yazılımın Cohen'sKappa kodlayıcılar arası güvenilirlik testi kullanılmıştır.

Kodlayıcılar arasındaki uyum düzeyi-güvenilirlik değeri 0.948'dir. Sonuçlar ışığında, tüm kodların güvenilirlik değerleri 0.80'in üzerindedir ve bu da 'neredeyse mükemmel bir uyum' anlamına gelmektedir (McHugh, 2012). Her iki kodlayıcının kodlaması sırasında 419 ezgi

'Araştırma Kapsamı Dışında' olarak belirtilmemiş ve tüm veriler kodlama şemasına göre kodlanabilmiştir. Değerlere kodlanan ezgi sayısı ise 149 olmuştur.

Araştırmacı Rolü

Bu araştırmada, Dârü'l Elhân tarafından derlenen ve Türk müziği repertuvarına önemli katkılar sağlanan halk ezgilerinin eğitimsel değerleri incelenmiştir. Araştırma süreci, ezgilerin seçiminden başlanarak, sözlerinin analiz edilmesi ve bu sözlerin eğitimde nasıl kullanılabileceğine dair öneriler geliştirilmesi aşamalarını kapsamaktadır.

Müzik bilgisi ve eğitim metodolojileri konusunda önceden edinilen bilgiler, araştırmanın her aşamasında uygulanmıştır. Bu süreçte, Dârü'l Elhân'ın müzik eğitimindeki rolü ve bu ezgilerin toplumsal ve kültürel bağlamdaki yeri derinlemesine incelenmiştir.

Ayrıca, nitel içerik analizi yöntemi kullanılarak, ezgilerin sözlerinde yer alan değerlerin frekansı ve bağlamları değerlendirilmiştir. Bu analiz, Türk milli eğitim sisteminde önerilen değerlerle bir kıyaslama yapılmasına olanak sağlamıştır. Analiz sürecinde subjektif yorumlardan kaçınılarak, verilerin objektif bir şekilde değerlendirilmesine odaklanılmıştır.

Araştırmada önemli olan bir diğer nokta, halk ezgilerinin günümüzdeki eğitim ortamlarında nasıl kullanılabileceği ve eğitimde hangi değerlerin ön plana çıkarılabileceği üzerine kapsamlı öneriler geliştirilmesidir. Bu bağlamda, ezgilerin eğitimsel içeriği ve pedagojik potansiyeli maksimize edilmeye çalışılmıştır.

Sonuç olarak, bu tez araştırması sırasında üstlenilen roller, araştırmanın bilimsel rigorunu koruma, verilerin titizlikle analiz edilmesi ve bulguların objektif bir perspektifle sunulması yükümlülüklerini içermiştir. Araştırmanın her aşamasında, etik değerlere sıkı sıkıya bağlı kalınmış ve bilimsel dürüstlük ilkeleri gözetilmiştir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Bulgular

Bu bölümde *Dârü'l Elhân Halk Müziği Külliyyatı* kitabında bulunan ve nitel analiz ile değerler eğitimi bakımından incelenen halk müziği eserlerine ilişkin bulgulara yer verilmiştir. Bulgular sunulurken kodlama şemasına göre ortaya çıkmış değerlerden örnek eserlere ve eserlerin sözlerine yer verilmiştir. Dârü'l Elhân Halk Müziği Külliyyatı kitaplarının telif hakları düşünülerek benimsenen etik değerler nedeniyle tüm eser notalarına ve sözlerine yer verilmeyecektir. Bunun yerine tablo 2’de görüldüğü üzere incelemeye dahil olan tüm eserlerin başlıklarına ve kitaptaki sıra numaralarına yer verilmiştir.

Tablo 2. *İncelemeye Konu Alınan Eserlerin Listesi*

Eser Adı	Defter No.	Eser Adı	Defter No.
Karanfil oylum oylum	1/1-1	Çayda Desti Doldurdum	9/7-1
Ali'm gitme pazara	1/3-1	Kara Tavuk Kaz Gibi	9/10-1
İnce çayır biçilirmi	1/4-1	Şu Yemen'de Ot Biter mi	9/11-1
Süpürgesi yoncadan	1/6-1	Sepetçioğlu Bir Ananın Kuzusu	9/19-1
Atımı bağladım ben bir meşeye	1/8-2	Toprakköprü-Toprakköprü	9/22-1
Yemenimde hare var	1/10-1	Sabahın Seher Vaktinde Görebilsem Yarımı	9/28-1
Kemah'ın yolları çaydır geçilmez	1/15-2	Konaklar Yaptırdım Yüceden Yüce	9/32-1
Çıktım Kozan'ın bağına	1/16-2	Memed'im Otur Dizime	10/8-1
Şu çayların akışına ne dersin	1/18-1	Sabah Olsun Biz Bu Yerden Gidelim	10/26-1
Kesi bağlarında üç top gülüm var	1/21-2	Türkmen Kızı- Türkmen Kızı	11/10-1
Bağlamasın çalar gelir elleri	2/26-1	Bizim Elin Koyunları Kuzular	11/15-1
Gidene bak gidene	2/31-2	Ata Binesim Geldi	11/24-1
Şu dağların meşesi gönlüm	2/32-2	İzmir'in İçinde Dopdolu Diken	11/26-1
Anam-Anam Garip Anam	2/39-1	Şu İzmir'den Üzüm Aldım Yüz Dirhem	11/27-1
Sarı Zeybek Şu Dağlara Yaslanır	2/46-1	Dağlar Dağlar Viran Dağlar	11/30-1
Ferayidir Gızın Adı Ferayi	3/2-2	Bir Taş Attım Çaya Düştü	12/2-1
Dağları Da Oydular	3/4-2	Ey Benim Mestane Gözlüm	12/9-1
Yemenimin İncesi	3/8-2	Bak Şu Kaşın Karesine	12/10-1
Aydın Uzak Yoruldum	3/10-1	Gider İken Kundurama Kum Doldu	12/10-2
Deniz Dibi Saz Olur	3/12-1	Sabah – Sabah Seyrederken Yalıyı	12/21-2
Kocadağ Başına Çıktım Oturdum	3/12-2	Aman Aman Çok Sevdim Aman	12/27-2
Aydın'ın İçinde Bir Kapalı Çarşı	3/13-1	Birer-Birer Saydım Tam On Yedi Yıl Oldu	12/30-2
Aliverin Sandığımdan Kürkümü	3/20-1	Besmeyleyen Biz Yangına Kalkarız	13/4-1
Hameyli Derler Köyümüzün Adına	3/23-1	Yemen'in Önünde Al Yeşil Çadır	13/4-1
Ekinler Ekilirken	4/2-2	Kelpuşumu Sıyırdılar Başımdan	13/15-1
İstihkâmdan Atlayamadım	4/12-1	Götür Bizim Ele Çok Selam Söyle	13/17-1
Eşmekaya'nın Kavakları Gölgesi	4/13-2	Tutam Yar Elinden Tutam	13/19-1
İki Keklik Bir Derede Ötüyor	4/14-1	Keşke Bu Yerlere Gelmez Olaydım	13/21-1
Turnam Havada Seslenir	4/16-1	Odasına Vardım Kahve Pişirir	13/27-2
Osman'ım Der ki Çekin Kıratı	4/18-1	Havuzbaşının Gülleri	13/30-1
Davran Kırat Davran Meydan Günüdür	5/1-1	Hani Yaylam Hani Senin Ezelin	13/31-2-b
Yaylı Geldi Kapılara Dayandı	5/4-1	Değirmenden Dönerim	13/33-2
Aşamadım Bergama'nın İlinden	5/1-1	Al Yeşil Geymiş Allanır	13/39-1

Tablo 2 (Devamı)

Ağlama Yar Ağlama	5/14-2	Şad Ol Deli Gönül Müjdelers Olsun	13/39-2
Gele-Gele Geldim Bu Kara Taşa	5/17-1	Bahçelerde Enginar	13/41-2
Elinde Altın Terazi	5/7-1	Ördek Çalkanır Göllerde	13/44-2
Petekte Üzüm Kara	5/23-1	Bende Bu Dünyaya Geldim Geleli	13/49-2
Giderem Burdan Artık	6/1-1	Güzel Vase Edeyim Halların Senin	13/50-1
Oğlan Gider Oduna	6/1-2	Camekânın İçinde	13/56-1
Gündüz Beyim Havalarda Uçuyor	6/10-1	Çırpınırdın Karadeniz	13/57-1
Sürmelim'in Gözlerine Mailim	6/13-2	Bir Çift Turnam Yolda Yorulmuş	13/70-1
Çayır İnce Biçemedim	6/14-1	İpek Mendil Dikeyim	13/74-2
Karanfil Oylum-Oylum	6/15-1	Sürmelimin Gözlerine Mailim	13/75-1
Yine Dağlar Yeşillendi	6/19-1	Avul Deliğinden Boyun Gösterir	13/78-1
Anam Anam Garip Anam	6/20-1	Hoş Gelişler Ola Ey Meymenetli Paşa	13/86-1
Ak Koyun Meler Gelir	6/23-1	Çıkar Gökyüzünde Pervaz Edersin	13/89-1
Kara Koyun Yayılır	6/24-1	Revan Yolu Tiken	13/93-1
Bir Aşkın Olsa Yari	6/25-1	Bebek Beni Del'eyleti	13/94-1
Ay Doğar Ayan-Ayan	6/28-1	Aşağıdan Gelen Geline Bak	13/95-1
Bahçesinde Sarı Gül	6/31-1	İzmir'in İçinde Kurulu Pazar	13/97-2
Uzun Olur Efelerin Bıçağı	7/6-1	Kayalardan Kayarım	13/104-1
Getirin Kına Yakalım	7/8-1	Patlıcan Ektim Taşa	13/105-1
Hendem Ucu Yılandır	7/8-2	Şu İzmir'den Gelir Lemse Vapuru	13/106-2
Şirin Nar Tane-Tane	7/9-1	Gel Kerem Edip Nola Bak Mene	13/111-1
Akl-ı Fikrim Gitti Yar Didârına	7/12-1	Gökde Uçan Bölük-Bölük Turnalar	14/2-1
Bahçeye Bar Diyemem	7/14-1	Osman'ım Der Ki Çekin Kıratı	14/4-1
Giderim Bende-Bende	7/14-2	Oğlan-Oğlan Olasın	14/6-1
Kalenin Burcuna Taş Ben Olaydım	7/15-1	Havuz Başının Gülleri	14/6-2
Ağam Seccadesini Sermiş Çayıra	7/16-2	Yüksek Minarede Kandiller Yanar	14/8-2
Çıktım Yaylasına Seyran Eyledi	7/18-1	Bir Oda Yaptırdım Camlı Peçeli	14/9-1
Kaleden İndim Düze	7/20-1	Bizim Dağlar Meşelidir-Meşeli	14/11-1
Çıkam Dağlar Başına	7/21-1	Bülbül Ne Gezersin Çukurova'da	14/13-1
Boşan da Dağlar Boşan	7/22-1	Fesimi Eğdirmişim	14/15-1
Evleri Var Çukur	7/25-1	Evleri Han Dereli	14/22-1
Ne Bakarsın Ahu Ahu	7/27-1	Kavak Kavaktan Uzundur	14/23-1
Yüzüğüm Alı Pullu Kaşı Var	7/31-2	Sarı Çiçek İle Donandı Dağlar	14/23-2
Abdalların Elinde Olur Asası	8/2-1	Methederler De Karaman'ın Elini	14/27-1
Kavak Kavaktan Uzundur	8/8-1	Bülbül Daşda Ne Gezer	14/28-1
Ayva Dibi Serin Olur Yatmaya	6/1-1	Odasına Girdim Fincan Elinde	14/31-2
Binbaşının Adı Salım	6/1-1	Kara Üzüm Salkımı	14/32-2
Fırın Üstünde Kürek	8/20-1	Başındaki Çenberün	15/2-1
Çıktım Anbarın Koluna	8/27-1	Derenin Kenarına	15/3-1
Yüzüğümün Alı Pullu Kaşı Var	8/30-1	Açıldım-Açıldım Açılamadım	15/6-1
Eğil Dağlar Üstünden Aşam	8/31-1	Ay Vuruyor-Vuruyor	15/7-1
Havuzun Başında İskemlem Kaldı	8/32-1		

İlk olarak tüm tema (kök değer) ve kodların kodlama referansları doğrultusunda oluşan frekans-yüzde tablosu oluşturulmuştur.

Tablo 3. Kodlama Referansına Göre Frekans Yüzde Tablosu

Tema (Kök Değer)	Frekans	Yüzde	Kod	Frekans	Yüzde
Adalet	2	1,342	Haksızlık	2	1,342
Dostluk	4	2,685	Bağlılık	4	2,685
Dürüstlük	2	1,342	Aldanmışlık	1	0,671
			Sözde Doğruluk	1	0,671
Öz Denetim	1	0,671	Duygu Kontrolü	1	0,671
Sevgi	118	79,195	Anne Sevgisi	2	1,342

Tablo 3 (Devamı)

			Evlilik Bağı	1	0,671
			Memleket Sevgisi	1	0,671
			Sevgiliye Duyulan Aşk	9	6,04
			Sevgiliye Hasret	99	66,44
			Sevgiliye Methiye	6	4,027
Vatanseverlik	22	14,765	Aileye Hasret	5	3,356
			Kahramanlık	10	6,711
			Milli Değer	2	1,342
			Sevgili Hasreti	5	3,356
	Toplam	Toplam		Toplam	Toplam
	149	100		149	100

Tablo 3'te hem değerlerin hem de bu değerlere ilişkin kodların frekans ve yüzdeleri bulunmaktadır. Değerler bakımından ilk sırada yüzde 79,195'lük oranla *sevgi* değeri öne çıkmaktadır. Yani neredeyse her 5 ezgi sözünden 4'ünde *sevgi* değerine rastlanmıştır. İkinci sırada ise yüzde 14,765'lik oranla *vatanseverlik* değerine rastlanmıştır. *Adalet*, *dostluk*, *dürüstlük* ve *öz denetim* değerlerine ilişkin ezgi sayısı oldukça az düzeyde kalmıştır. Kod düzeyinde ise ilk sırada yüzde 66,44'lük oranla *sevgiliye hasret* kodu bulunmaktadır. Yani en çok görülen *sevgi* değerine ait her 3 sözden 2'si *sevgiliye duyulan hasret* ile ilgilidir. *Vatanseverlik* değerinin kod düzeyinde en çok görülen kodu yüzde 6,711 ile *kahramanlık* kodu olmuştur. Frekans-yüzde tablosunda görüldüğü üzere ortaya çıkan bulgulardaki kodlama referansı sıklığı sırasıyla tüm kodlamalara örnekler aşağıda sunulmuştur.

Sevgi Değerine İlişkin Bulgular

Sevgi değeri ezgilerin sözlerinde oldukça fazla kodlama referansına sahiptir. Bu yönüyle ilk sırada yer almaktadır. Sevgi değeri içerisinde ise en sık kodlanan kod *sevgiliye hasret* kodu olmuştur. Ardından *sevgiliye duyulan aşk* ve *sevgiliye methiye* kodları gelmektedir. Birer kodlama referansı ile *anne sevgisi*, *evlilik bağı* ve *memleket sevgisi* yine bu değer içerisinde bulunmaktadır. Sevgi değerinde yer alan kodlara ilişkin örnek kodlamalar tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4. Sevgiliye Hasret Koduna İlişkin Bir Kodlama Örneği

Kategori	Kod	Eser ve İlgili Dizeler
Sevgi	Sevgiliye Hasret	KOCADAĞ BAŞINA ÇIKTIM OTURDUM Hey.. Kocadağ başına çıktım oturdum Dört yanımda lale sümbül bitirdim <i>Alın top perçemli bir civan yitirdim</i> <i>Yar aşkına dolanırım dağları hey</i> Hey.. Kocadağ başına ekin ekilmez Yağmur yağmayınca kökü sökülmez <i>Yitirdiğim o yarin vasfı bilinmez</i> <i>Yar aşkına dolanırım dağları hey</i>

Tablo 4 (Devamı)

YİNE DAĞLAR YEŞİLENDİ <i>Yine dağlar yeşillendi</i> yeşillendi yarım aman <i>Gurbet elde yine gönlüm gariplendi</i> <i>yarım aman-aman gariplendi</i>
<i>Yine dağlar beyazlandı</i> Beyazlandı yarım aman Hep güzeller suya indi-suya indi <i>yarım aman-aman suya indi</i>

Tablo 4'te *Kocadağ başına çıkıtım oturdum* eserinin sözlerine bakıldığında kişinin Kocadağ olarak bilinen bir dağda yalnızlığının ve hasretinin, etrafında doğanın değişimini gözlemleyecek kadar uzun sürdüğü anlaşılmaktadır. Civan hem kızlar hem de erkekler için kullanılabilen bir ifadedir. *Alnı top perçemli* ifadesinden güzel bir kızdan bahsettiği anlaşılmaktadır. Hasret duyulan kişinin yani sevgilisinin niteliklerinin ve güzelliğinin değerinin bilinmediği ve onun hasretiyle avare dolandığını ifade etmektedir. Bu yönüyle bir kişinin sevgilisine duyduğu hasret kodlamasına uygun bir örnektir.

Yine dağlar yeşillendi eserinin sözlerine bakıldığında ise ilk dikkat çeken hasretle geçen uzun zamana yapılan vurgudur. Dağların yeşillenmesi ve beyazlaması mevsimlerin dönümünü temsil etmektedir. Kendisi gurbette olan kişi sevgilisine olan hasretini belirtirken onun suya (çeşmeye) inerken göremese de buna duyduğu özlemi dile getirmektedir.

Tablo 5. Sevgiliye Duyulan Aşk Koduna İlişkin Bir Kodlama Örneği

Kategori	Kod	Eser ve İlgili Dizeler
Sevgi	Sevgiliye Duyulan Aşk	BAHÇELERDE ENGİNAR Bahçelerde enginar Enginarın rengi var <i>Ben yarimi tanırım baygın İsmetim</i> <i>Ah... Gerdanında bengi var</i>
		Bahçelerde Paz(ı) olur Gül açılır yaz olur <i>Ben yarime gül demem baygın İsmet'im</i> <i>Ah... Gülün ömrü az olur</i>
		KAVAK KAVAKTAN UZUNDUR Kavak kavaktan uzundur Dalında salkım üzündür <i>Yar benim iki gözümdür</i> <i>Allan gel sallan gel Şerifim</i>
		Duvara vurdum kazmayı Güzeller bağlar yazmayı <i>Nerden öğrendin gezmeyi</i> <i>Allan gel sallan gel Şerifim</i>

Tablo 5 incelendiğinde *Sevgiliye duyulan aşk* kodunda kişinin sevdiğine duyduğu aşkı anlattığı dizeler bulunur. Her iki türkü örneğinde de görüldüğü gibi aşkın ifadeleri kimi zaman metaforlaştırılır. İlk türküde aşkın sembolü güle benzetilen sevgili için bunun bile yetersiz olacağı, çünkü gülün ömrünün az olacağına dikkat çekilmektedir. İkinci türküde ise insan için en önemli olan görme duyusu kadar önemli biri olduğu ya da gözünün başka kimseyi görmediği vurgulanmaktadır.

Tablo 6. *Sevgiliye Methiye Koduna İlişkin Bir Kodlama Örneği*

Kategori	Kod	Eser ve İlgili Dizeler
Sevgi	Sevgiliye Methiye	GÜZEL VASF EDEYİM HALLERİN SENİN Hey.. Güzel vasf edeyim halların senin <i>Aleme destandır dillerin senin</i> <i>Hiç kimse bilmiyor fellerin senin</i> <i>Bayburтта bir sultan bir meral gördüm</i> <i>Ebruler yüzüne taralı gördüm meralı gördüm</i> Hey.. Nasıl kıydı yolladılar tarlaya <i>Huriler periler saçın daraya</i> <i>Mağripten maşrıka sana cariye</i> <i>Bayburтта bir sultan bir meral gördüm</i> <i>Ebruler yüzüne taralı gördüm meralı gördüm</i> ŞU ÇAYLARIN AKIŞINA NE DERSİN Şu çayların akışına ne dersin aman <i>Yar melûl mahzun aman bakışuma ne dersin</i> <i>Ak gerdanın nakışına ne dersin aman</i> <i>Fidan boylu esmer yarım senden ayırlamadım</i> Yattım yarın dizine uyutmadın uyanamadım. <i>Şu güzelin duruşuna ne dersin aman</i> <i>Yar benim mahzun oluşuma aman ne dersin</i> <i>Ceylan gibi yürüşüne ne dersin aman</i> <i>Fidan boylu esmer yarım senden ayırlamadım</i> Yattım yarın dizine uyutmadın uyanamadım

Tablo 6’da görüldüğü üzere *Sevgiliye methiye* kodunda sevilen kişiye karşı gerek fiziki gerek manevi övgüleri bulunmaktadır. İlk örneğe bakıldığında sevilen kişinin güzel konuşmasına, yüzünün güzelliğine, saçına övgüler bulunmaktadır. Ayrıca *mağripten maşrıka* yani batıdan doğuya güzeller olsa da sevdiği kişinin en güzeli olduğunu ona sultan diyerek belirtirken övgülerine devam etmektedir. İkinci örnekte sevilen kişinin boyuna ve yürüyüşüne övgüler bulunmaktadır.

Tablo 7. Anne Sevgisi Koduna İlişkin Bir Kodlama Örneği

Kategori	Kod	Eser ve İlgili Dizeler
Sevgi	Anne Sevgisi	ANAM ANAM GARİP ANAM Anam-anam garip anam Hey anam-anam-anam garip anam hey anam Hangi bir derdime yanam of Hangi bir derdime yanam hey anam of <i>Ben ölürsem senin halin nic'olur</i> <i>Öpüp sevip ayrılması güc olur anam hey anam</i> <i>Altın yüzük parmağında tunc olur of</i> <i>Altın yüzük parmağında tunc olur hey anam of</i> Mezarımı derin kazın dağ olsun Etirafı lâle sümbül bağ olsun anam hey anam Ben ölürsem ahbaplarım sağ olsun of Ben ölürsem ahbaplarım sağ olsun hey anam of

Tablo 7'ye bakıldığında *Anne sevgisi kodu için tek bir eser bulunmaktadır*. Bu eserde kişinin ölümü beklerken annesini düşündüğü ve annesine kendi ölümü sonrasında onun için üzüldüğünü belirtmektedir. Dörtlükte ise vasiyetini bildirmektedir.

Tablo 8. Evlilik Bağı Koduna İlişkin Bir Kodlama Örneği

Kategori	Kod	Eser ve İlgili Dizeler
Sevgi	Evlilik Bağı	<i>Getirin kına yakalım</i> <i>Yetmez ise azca katalım</i> <i>Gelinin sözün tutalım</i> <i>Gelinim güzelim kınan kutlolsun</i> <i>Güveğin yanında sözün tatlolsun</i> <i>Kaynanalar yakar kınayı</i> <i>Aşk olsun doğuran anayı</i> <i>Ağlatmayın garip abayı</i> Gelinim güzelim kınan kutlolsun Güveğin yanında sözün tatlolsun Hani bunun kayın anası Kireç ocağında yanası <i>Kutlu olsun gelinin kınası</i> <i>Gelinim güzelim kınan kutlolsun</i> <i>Güveğin yanında sözün tatlolsun</i> <i>Çam budağın eğip gelir</i> <i>Kız oğlana değip gelir</i> <i>Al duvağı sürüdükçe</i> <i>Güvey atla deyip gelir</i> Gelinim güzelim kınan kutlolsun Güveğin yanında sözün tatlolsun

Tablo 8'deki kod için tek örneği bulunan sözler aslında kına gecelerinde okunan Türkülerle benzerlik teşkil etmektedir. Kına geceleri Anadolu'da evlilik törenlerinin bir parçasıdır. Bu anlamda bir sevgi neticesinde ilerlenen yolun evlilik ile taçlanması adımı anlatılmaktadır. Güvey, damat demektir.

Tablo 9. Memleket Sevgisi Koduna İlişkin Bir Kodlama Örneği

Kategori	Kod	Eser ve İlgili Dizeler
Sevgi	Memleket Sevgisi	Hameyli Derler Köyümüzün Adına Hameyli derler köyümüzün adına İçen bay(ı)lır kahvemizin tadına Gelmez oldu geçen günler yadıma Kaldı gayrı kömür gözlüm ellere-ellere of Hameyli derler köyümüzün adı var Ayva turunç incir üzüm narı var Hele bakın kimin böyle köyü var Kaldı gayrı kömür gözlüm ellere-ellere of

Tablo 9’da görüldüğü üzere *Memleket sevgisi* kodunun tek örneği olan bu sözlerde aynı zamanda sevgiliye hasret bulunmaktadır. Sözlerin genelinde köyün güzelliklerine vurgu yapılmaktadır.

Vatanseverlik Değerine İlişkin Bulgular

Vatanseverlik değeri sözler içerisinde en çok kodlanan ikinci değer olmuştur. Vatanseverlik değeri içerisinde kodlama referansı sırasıyla *kahramanlık*, *sevgili hasreti*, *evlat hasreti*, *milli değer* ve *aileye hasret* kodları bulunmaktadır. Vatanseverlik değerinde yer alan kodlara ilişkin örnek kodlamalar tablo 10’da sunulmuştur.

Tablo 10. Kahramanlık Koduna İlişkin Bir Kodlama Örneği

Kategori	Kod	Eser ve İlgili Dizeler
Vatanseverlik	Kahramanlık	OSMAN’IM DER Kİ ÇEKİN KIRATI Ah.. Osman'ım der ki de çekin kiratı Piyade askeri sipere yatın Durmayın evlatlar Bağdad'ı tutun Bağdatta yalnız kaldı Genç Osman Ah.. Bağdad'ın içine evvel girilmez yastan Her ana doğurmaz böyle bir aslan Bağdad'ın içinde tozdan dumandan Toz duman içinde kaldı Genç Osman Ah.. Askerin bir ucu göründü Van'dan Kılıcın kabzası görünmez kandan Bağdad'ın içinde tozdan dumandan Toz duman içinde kaldı Genç Osman BESMELEYLEN BİZ YANGINA KALKARIZ Besmeleylen biz yangına kalkarız Düz ovada şahin gibi uçarız Yokuş gelir keklik gibi sekeriz Sandık sandıklar içinde fermanımız var Hazreti Mevla'ya duacımız var Beyoğlu'ndan kalktık sabır selamet Galata'ya vardık koptu kıyamet Hurşit Reis sandık sana emanet Sandık sandıklar içinde fermanımız var Hazreti Mevla'ya duacımız var

Tablo 10’da görüldüğü üzere *Kahramanlık* kodu için verilen ilk örnekte Genç Osman destanı görülmektedir.

Genç Osman Destanı, Osmanlı döneminde yapılan savaşların ardından özellikle Yeniçeri kökenli ozanlar tarafından zafere dair şiirlerin söylendiği dönemde yazılmış bir Türk halk edebiyatı ürünüdür. Bu destanın öyküsü Bağdat Seferi'nin ardından kale surlarına yönelik bir hücum sırasında yaşanan olayları anlatır. Osman adlı genç bir askerin gösterdiği kahramanlıklar ve sonunda ölümü destanın ana temasını oluşturur. Bu destan, toplum tarafından kabul görmüş ve halk arasında yaygın bir şekilde rivayet edilmiştir. Ayrıca, destanın türkü haline getirildiği bilinmektedir. Bağdat Seferi'nin 1639'a kadar sürmesi, destanın bu dönemde söylendiğini düşündürmektedir. Genç Osman Destanı, Türk halk edebiyatının en önemli epik eserlerinden biri olarak kabul edilir ve Türk edebiyatı araştırmaları için önemli bir kaynaktır. Öykünün, Osman'ın ölümüyle ilgili olarak IV. Murat'ın duyguları ve hatta yaşadığı pişmanlık hakkında anlatılan söylenceler bulunmaktadır. Bu öykünün, II. Osman'ın ölümüyle bağlantılı olabileceği de öne sürülmüştür (Genç Osman Destanı, 2024).

Tablo 10’daki kahramanlık için verilen ikinci örnek özellikle seçilmiştir. Kahramanlık denildiğinde akla ilk olarak askerlik gelse de itfaiyecilerimiz gibi başka alanlarda savunma yapan, can ve mal güvenliğini koruyan kahramanlar da bulunmaktadır. İkinci örnekte Osmanlı döneminde Tulumbacılar olarak da bilinen itfaiyecilerin hikayesi de bulunan sözleri yer almaktadır.

Tablo 10’a bakıldığında marşta geçen *Besmeleylen biz yangına kalkarız* dizesi, Tulumbacıların her yangın haberinde "Bismillah" diyerek, Allah'a sığınarak göreve koştuklarını göstermektedir. *Düz ovada şahin gibi uçarız / Yokuş gelir keklik gibi sekeriz* dizeleri, onların zorluklara aldırmadan, hızla yangınlara ulaştıklarını ve arazinin engebeli olmasının onlar için bir engel teşkil etmediğini vurgular.

Tulumbacılar, genellikle mahalle esnafından oluşan gönüllülerdir (Faroqhi, 2005) ve yangın söndürmek için tulumba, kova, kanca ve balta gibi aletler kullanmışlardır (İstanbul İtfaiyesi Tarihçesi, 2024). Bu aletlerin bir kısmı, yangın yerine taşınması için sandıklar içinde muhafaza edildiği bilinmektedir. Tablo 10’da görüldüğü üzere *Sandık sandıklar içinde fermanımız var / Hazreti Mevla'ya duamız var* dizeleri, Tulumbacıların görevlerini kutsal bir emir *ferman* olarak gördüklerini ve bu görevi yerine getirirken Allah'a sığındıklarını ifade eder. Aynı zamanda, sandık imgesi, onların hazırlıklı olmalarını, görev bilincini ve dayanışmayı simgeler.

Özellikle Beyoğlu ve Galata semtlerine atıfta bulunulması, bu semtlerin Osmanlı döneminde yangın riskinin çok yüksek olduğu bölgeler olmasından kaynaklanmaktadır. Yoğun

yerleşim, ahşap yapılar, dar sokaklar ve rüzgar, yangınların çıkma ve yayılma riskini artırmaktaydı (Özgür ve Azaklı, 2001). Tarih boyunca Beyoğlu ve Galata'da yaşanan büyük yangınlar, büyük can ve mal kayıplarına yol açmıştır (Shaw & Shaw, 1977).

Tablo 11. *Sevgili Hasreti Koduna İlişkin Bir Kodlama Örneği*

Kategori	Kod	Eser ve İlgili Dizeler
Vatanseverlik	Sevgili Hasreti	KESİ BAĞLARINDA ÜÇ TOP GÜLÜM VAR Kesi bağlarında üç top gülüm var Hey Allah'tan korkmaz sana bana ölüm var Ölüm var da şu gençlikte zulüm var Atma garip annem atma beni dağlar ardına Kimseler yanmasın annem yansın derdime <i>Kesi bağlarının gülleri mavi Ayrıldım yarimden annem gülbeyim bari Yarden ayrılanların nic'olur hali Devşirdim çiçeği benim dalda nem kaldı Gidiyorum askere benim burda nem kaldı</i>
		ŞU İZMİR'DEN GELİR LEMSE VAPURU Şu İzmir'den aman gelir Lemse vapuru Kızlar çalar civanım aman zili de maşa Santuri Ak gerdanda aman bir beni var sanpuri <i>Gel ağlatma garip bülbül mezarımın daşını Hem askerlik hem gurbetlik yar sevdası başımda</i>

Dârü'l Elhân derleme faaliyetlerinin gerçekleştirildiği yıllar hem Osmanlı'nın son dönemini hem de Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk yıllarını kapsamaktadır. Bu dönemde girilen savaşlar ve mücadeleler artmıştır. Bu da askere alımları arttırmıştır. Ayrıca derlenen türkülerde en az 100 yıllık bir geçmişe ulaşmanın oldukça olası olduğu da göz önünde bulundurulmalıdır. Tüm bu zaman diliminde ülkede yaşanan savaşlar göz önünde bulundurulduğunda askere gidenlerin aile, evlat, yar (sevgili) hasreti çekmelerine ilişkin sözlerle karşılaşmak oldukça olasıdır. Dönemin askerlik sürelerinin savaş durumu nedeniyle günümüz askerlik sürelerine göre oldukça uzun olduğunu (Erickson, 2000) göz önünde bulundurmak gereklidir.

Tablo 12. Aile Hasreti Koduna İlişkin Bir Kodlama Örneği

Kategori	Kod	Eser ve İlgili Dizeler
Vatanseverlik	Aile Hasreti	EĞİL DAĞLAR ÜSTÜNDEN AŞAM Eğil dağlar eğil üstünden aşam Yeni talim çıkmış varam alışam Ölmeden yarime bir daha kavuşam Aldılar yari elimden uyan uyansın Buna taştan yürek ister nasıl dayansın Tüfengim kayada asılı kaldı Esvabım sandıkta basılı kaldı Nişanlım orada mahzun mu kaldı Aldılar yari elimden uyan uyansın Buna taştan yürek ister nasıl dayansın Gümüş cezvelerim kaynar ocakta Yunan çöllerinde kaldım sıcakta Altı aylık yavrum kaldı kucakta Aldılar yari elimden uyan uyansın Buna taştan yürek ister nasıl dayansın
		YEMEN'İN ÖNÜNDE AL YEŞİL ÇADIR Yemen'in önünde a yarim al yeşil çadır Çadırın içinde a yarim koç yiğit yatır Anneler babalar a yarim mektuba bakır Yemen çöllerinde a yarim ordu kurulmuş Benim yarim de a yarim sol dizinden vurulmuş Ben duymadım a yarim cümle alemler duymuş Yemen ovasında a yarim otlar kuzular el gönlüm a yarim sılasını arzular

Tablo 12’de kodlama örneklerinde görüldüğü üzere askerlerin ailesine duyduğu özlem sözlere yansımıştır. Yemen hakkında benzeri türküler de bulunmaktadır. Osmanlı İmparatorluğu, 16. yüzyıldan itibaren Yemen’i kontrol altında tutmaya çalışmış, ancak bölgedeki isyanlar ve çatışmalar nedeniyle sürekli olarak zorluklarla karşılaşmıştır. Yemen’e gönderilen Osmanlı askerleri, zorlu iklim koşulları, salgın hastalıklar ve yerel halkın direnişiyle mücadele etmek zorunda kalmışlardır. Bu durum, askerler arasında gurbet ve hasret duygularını yoğunlaştırmıştır (Öztuna, 1994).

Tablo 13. Milli Değer Koduna İlişkin Bir Kodlama Örneği

Kategori	Kod	Eser ve İlgili Dizeler
Vatanseverlik	Milli Değer	ÇIRPINIRDIN KARADENİZ <i>Çırpırdın Karadeniz Bakıp Türk'ün bayrağına Ah ölmenden bir görseydim Düşebilsem toprağına</i> <i>Sırmalar sanç sağ soluna İnciler dizin yoluna Fırtınalar dursun yana Yol ver Türk'ün bayrağına</i> <i>Türk elinden esen yeller Sana şirim selam söyler Olsun bütün Kafkas eller Kurban Türk'ün bayrağına</i> <i>Ayrı düşmüş dost elinden Yıllar var ki çarpar sinen Vefalı Türk geldi yine Selam Türk'ün bayrağına</i>
		HOŞ GELİŞLER OLA EY MEYMENETLİ PAŞA <i>Hoş gelişler ola ey meymenetli paşa Askerin milletin devletinle bin yaşa Serfiraz ettin bu kademler Mesut eyledin Kars'a gelmeyi Hoş gelişlerin bu görüşlerin Tebrik eyleriz tebrik eyleriz Sağdan sola soldan sağa Al da bayrağın Yunan üstüne</i> <i>Cephede mitralyöz ayna gibi parlıyor Şarkistan Türkleri sancak elde bekliyor Marşmarşmarş askere kurban Arş ileri dönmezler geri Türk'ün askeri Türk'ün askeri Türk'ün askeri Türk'ün askeri Sağdan sola soldan sağa Al da bayrağın Yunan üstüne</i>

Tablo 13'e bakıldığında Dârü'l Elhân derlemelerinde karşılaşılan her iki örnek de bilinen örneklerdir. İlk sözlerin aslı Azerbaycanlı şair Ehmed Cavad'a aittir.

Ahmet Cevat'ın eserlerinde vatan, millet bilinci ve kolektif ruhun birleşimi üzerine odaklanır. Vatan, sadece geçmişle değil, aynı zamanda gelecekle de bağlantılı kutsal bir değer olarak tasvir edilir; bireyin bilinç düzeyini şekillendirir ve yoğunlaştırır. Cevat, Türk milletinin düşünsel ve milli faaliyetlerini birleştiren bir yorumcu olarak, Karadeniz'i milletin yeniden diriliş ve birleşme simgesi olarak ele alır. Bu bölge, bağımsızlık gibi kutsal değerlerle yüklü milli şahlanışın ve tarihi ile mitolojik unsurların çağdaş yorumlanmasında merkezi bir rol oynar. Bu şekilde, Cevat eserlerinde hem tarihi hem de kültürel unsurları birleştirerek, Türk milletinin kolektif bilincinin oluşumunu ve dönüşümünü ele alır (Eliuz & Öksüz-Güneş, 2016, s.76).

Salih Şahin, Kars ve çevresinin müzik, folklor ve kültürü üzerine araştırmalar yapmış bir gazeteci-yazar olarak tanınır. Şahin, "Hoş gelişler ola" adlı meşhur türkünün tarihçesini ve bu türkünün evrildiği süreci detaylarıyla anlatmıştır. Bu türkü başlangıçta Enver Paşa için yazılmış, ancak Paşa'nın Kars'a gelememesi üzerine, türkü Atatürk'ün Kars ziyareti sırasında kullanılmak üzere uyarlanmıştır. Şahin, türkünün sözlerinin ve müziğinin zaman içinde üç evreden geçtiğini belirtmiş ve bu türküyü ilk kez 1984 yılında yayınladığı "Kars Türküleri" kitabında ele almıştır. Türkünün müziği, Azerbaycan yöresinde bilinen "Olam boyun gurbanı" adlı türküyü aynı olduğuna dikkat çekmiştir. Türkü, Enver Paşa'nın ziyareti için hazırlıklar sırasında Gümrülü Hacı Mehmet Ağa tarafından yazılmış ve Revanlı akordeoncu Mehmet oğlu Seyit Ağdam tarafından bestelenmiştir. Atatürk'ün 1924 yılında Kars'ı ziyareti sırasında, türküde küçük değişiklikler yapılarak Atatürk'e özgü hale getirilmiştir (Hoş Gelişler Ola Türküsünün Hikayesi, 2024).

Dostluk Değerine İlişkin Bulgular

Dostluk değeri eserler içinde kodlama referansına göre az kodlanan (n=4) değer olduğu gözlenmiştir. Dostluk değeri içerisinde yalnızca *bağlılık* kodu bulunmaktadır. Dostluk değerine ilişkin örnek kodlamalara tablo 14'de yer verilmiştir.

Tablo 14. *Bağlılık Koduna İlişkin Bir Kodlama Örneği*

Kategori	Kod	Eser ve İlgili Dizeler
Dostluk	Bağlılık	İSTİHKÂMDAN ATLAYAMADIM İstihkâmdan atlayamadım Silahlarım döküldü toplayamadım Düşmanın elinden kurtulamadım <i>Söyle dertlim söyle yarelendim ben</i> <i>Ahbaplarım yoluna yarelendim ben</i> İstihkâm önünde vurdular beni Kanlı bezlere sardılar beni Yaralı-yaralı yordular beni <i>Söyle dertim söyle yarelendim ben</i> <i>Ahbaplarım yoluna yarelendim ben</i> AŞAMADIM BERGAMA'NIN İLİNDEN Aşamadım Bergama'nın ilinden Kahve fincan(ı) kayar oldu elimden Korkar oldum aynlıktan ölümden <i>Er gibi meydanda dönenlerdeniz</i> <i>Bir ahbap yoluna ölenlerdeniz</i> Kalkar-kalkar şu yerlere dayanır Penbe şalvar al kanlara boyanır Seni vuran zalim nasıl dayanır <i>Er gibi meydanda dönenlerdeniz</i> <i>Bir ahbap yoluna ölenlerdeniz</i>

Dostluk kavramı yiğitlikle özdeş olarak bir dost için can vermeyi göze almak temelinde görülmektedir. Bu da dostu ve dostluğa olan bağlılığı temsil etmektedir. Bu bağlılık onun için

ölümü göze almaya hatta ölmeye gidebilmektedir. İlk örnek bir olay sonrası yaşananları anlatırken. İkinci örnek olay ifade gereği düşmana karşı bir göz dağı niteliğindedir.

Adalet Değerine İlişkin Bulgular

Adalet değeri eserler içinde yalnızca *haksızlık* kodu bulunmaktadır. Adalet değerine ilişkin örnek kodlamalar tablo 15’de sunulmuştur.

Tablo 15. Haksızlık Koduna İlişkin Bir Kodlama Örneği

Kategori	Kod	Eser ve İlgili Dizeler
Adalet	Haksızlık	YAYLI GELDİ KAPILARA DAYANDI Yaylı geldi kapılara dayandı aman dayandı Allı gelin karyoladan uyandı aman uyandı <i>Ah.. Seni vuran zalim nasıl dayandı aman dayandı</i> <i>Aman nalbant etme de yazık canıma aman canıma</i> <i>Bu kötülük kalmaz senin yanına aman yanına</i> Pazar yeri ekil-ekil ekilir aman ekilir Kavakta kuşlar çekil-çekil çekilir anman çekilir <i>Ah.. Bu dert beni iflah etmez öldürür aman öldürür</i> <i>Aman nalbant etme de yazık canıma aman canıma</i> <i>Bu kötülük kalmaz senin yanına aman yanına</i> Vara-vara vardık iki sokak arası aman arası Yaktı beni başlarının karası aman karası <i>Ah.. Sende kurşun bende kama yarası aman yarası</i> <i>Aman nalbant etme de yazık canıma aman canıma</i> <i>Bu kötülük kalmaz senin yanına aman yanına</i> AÇILDIM AÇILDIM AÇILAMADIM Açıldım açıldım açılamadım <i>Teraşim kırıldı tartılamadım</i> Güzellerin elinden kurtulamadım Aman ibrişim sırma gümüşten Al yanak altında kırıldı dişim Aman canım eğer gelirse O zaman kaptan söyleyeceğim ona Gemicilik bitti yelkenler mavna Kalksın gemiciler endik Batum'a Düştük limana <i>Yedi buçuk kuruş düştü benim payıma</i> <i>Aldı paralarımı verdi dayıma</i> <i>Samsun'a çıktım hava bolaştı</i> <i>Marika Katina ambara kaçtı</i> <i>Aman emice siya emice</i> <i>Ambardan çıkıyor sapsız kemeçe</i> Aman aman hava eserse O zaman kaptan söyleyeceğim ona Gemicilik bitti yelkenler mavna Düştük limana <i>Yedi buçuk kuruş düştü benim payıma</i> <i>Aldı paralarımı verdi dayıma</i>

Tablo 15’e bakıldığında ilk örnekte bir kişinin uğradığı haksızlık ve adaletsizliğin yol açtığı acı, isyan ve intikam duygularının dile getirildiği görülmektedir. Sözlerde geçen semboller ve ifadeler, adaletin yerini bulması ve zalimin cezalandırılması umudunu

yansıtmaktadır. *Yaylı geldi kapılara dayandı / Allı gelin karyoladan uyandı / Ah.. Seni vuran zalim nasıl dayandı* dizeleri, bir kişinin haksız yere vurulduğunu ve bu olayın yakınlarını derinden etkilediğini anlatmaktadır. *Allı gelin* imgesi, masumiyeti ve korunmasızlığı temsil ederken; zalimin eylemi sonucu yaşanan acının ve şokun, ilk dizelerinde belirgin olduğu görülmektedir. *Nalbant* kelimesi, bir mesleği simgelemenin yanı sıra, kişinin hayatını altüst eden, onu yaralayan kişiye gönderme yapmaktadır. Zalimin yaptığı kötülüğün cezasız kalmayacağı inancı, sözlerdeki adalet arayışını yansıtmaktadır. *Pazar yeri ekil-ekil ekilir / Kavakta kuşlar çekil-çekil çekilir / Ah.. Bu dert beni iflah etmez öldürür* dizeleri, yaşanan acı ve isyanın derinliğini gösterirken, aynı zamanda umut ve inanç temasını da işlemektedir. Pazar yeri ve kuşlar, hayatın devamlılığını ve doğanın döngüsünü simgelerken; bu dizeler, kişinin yaşadığı acılara rağmen, hayata tutunma ve adaletin yerini bulacağına dair inancını koruduğunu göstermektedir.

Tablo 15’de yer alan ikinci örnekte ise, zorlu çalışma koşulları, gurbet, ekonomik sıkıntılar ve aldatılmışlık yaşayan bir gemicinin hikayesini anlatılmaktadır. *Terazinin kırılması, sapsız kemeçe* gibi metaforlar işlerin yolunda gitmediğine karşı göndermeler olarak yorumlanabilir. Gemicisi, yaşadığı olumsuz deneyimler nedeniyle mesleğine ve insanlara karşı hayal kırıklığına uğramıştır. Sözlerde, denizcilik hayatının zorlukları, aşk ilişkilerindeki güvensizlik ve haksız kazanç vurgulanarak, gemicinin yaşadığı adaletsizlik dile getirilmiştir.

Dürüstlük Değerine İlişkin Bulgular

Dürüstlük değerine ait iki kod bulunmaktadır. Bunlar; *aldanmışlık* ve *sözde doğruluk* kodlarıdır. Dürüstlük değerine ilişkin örnek kodlamalara tablo 16’da yer verilmiştir.

Tablo 16. *Aldanmışlık Koduna İlişkin Bir Kodlama Örneği*

Kategori	Kod	Eser ve İlgili Dizeler
Dürüstlük	Aldanmışlık	AMAN AMAN ÇOK SEVDİM AMAN Aman-aman çok sevdim aman Aman-aman sürmelim Ah. Seni hakikatli vadinde durmaz İnandım beyhude yalanlarına Aman-aman sürmelim aman Aman-aman çok sevdim aman Aman-aman sürmelim Ah.. Bana verin martinimi-martinimi Kardeş kardaşı duymaz mı Aman-aman sürmelim aman

Tablo 16’da görüldüğü üzere *Aman-aman çok sevdim aman / Aman-aman sürmelim* dizeleriyle başlayan ilk örnek, derin bir aldanmışlık duygusunu dile getirmektedir. Kişi, sevdiğine duyduğu yoğun sevgiye rağmen, karşılığında yalan ve vefasızlık gördüğünü ifade

etmektedir. *Seni hakikatli vadinde durmaz / İnandım beyhude yalanlarına* sözleri, güvenin kırılmasının ve aldatılmanın acısını yansıtmaktadır. *Beyhude* kelimesi, verilen sözlerin boş ve anlamsız olduğunu vurgulamaktadır. İkinci kıtada ise aldanmışlık temasının, kardeşlik özlemiyle birleştiği görülmektedir. *Bana verin martinimi-martinimi / Kardaş kardaşı duymaz mı* dizeleri, bir yardım çağrısı niteliğindedir. Martin, genellikle çobanların giydiği bir tür kaba yünlü kumaştan yapılan bir giysidir. Burada martin, hem maddi bir ihtiyaç hem de manevi bir destek sembolü olarak karşımıza çıkmaktadır. Kişi, adeta *kardeş kardeşe yardım etmez mi?* diye sorarak, toplumdaki dayanışma ve yardımlaşma duygusunu sorgulamaktadır. Sözler genel olarak, sevgi ve güvenin kaybedilmesiyle oluşan derin bir hayal kırıklığı ve bunun sonucunda ortaya çıkan yalnızlık duygusunu işlemektedir. Güvenin önemi vurgulanırken bu sözler dürüstlük değerinin yitirilmesi sonucu oluşabilecekler bir örnek teşkil etmektedir.

Tablo 17. *Sözde Doğruluk Koduna İlişkin Bir Kodlama Örneği*

Kategori	Kod	Eser ve İlgili Dizeler
Dürüstlük	Sözde Doğruluk	BAHÇEYE BAR DİYEMEM <i>Bahçeye bar diyemem</i> <i>Ayvaya nar diyemem</i> <i>Ben alıştım iyiye</i> <i>Kötüye yar diyemem</i> Bağlar da gazeli meleğim de Cihan güzeli <i>Şu dağı aşam dedim</i> <i>Aşam ulaşam dedim</i> <i>Bir vefasız yar için</i> <i>Herkes paşam dedim</i> Bağlar da gazeli meleğim de Cihan güzeli

Tablo 17’ye bakıldığında *Bahçeye bar diyemem / Ayvaya nar diyemem* dizeleri, sözde doğruluk kavramını sorgulamaktadır. Kişi, gerçekleri çarpıtmayı ve yalan söylemeyi reddeden bir karakter çizmektedir. Bahçeye bar, ayvaya nar demenin imkansızlığı gibi, doğruların da değiştirilemez ve inkâr edilemez olduğu ifade edilmektedir. *Ben alıştım iyiye / Kötüye yar diyemem* sözleri, kişinin kendi değerlerini ve doğruluk anlayışını ortaya koymaktadır.

Tablo 17’de yer alan *Şu dağı aşam dedim / Aşam ulaşam dedim / Bir vefasız yar için / Herkes paşam dedim* dizelerinde ise sözde doğruluğu yitirmenin dolayısı ile dürüstlüğü kaybetmenin pişmanlığına vurgu yapılmaktadır. Sözler, dürüstlük değerlerinin her iki açıdan da önemini vurgularken, bu değerlerin de göreceli olabileceğini ve her durumda körü körüne uygulanmaması gerektiğini ima etmektedir.

Öz Denetim Değerine İlişkin Bulgular

Tablo 18. *Duygu Kontrolü Koduna İlişkin Bir Kodlama Örneği*

Kategori	Kod	Eser ve İlgili Dizeler
Öz Denetim	Duygu Kontrolü	ÇAYIR İNCE BİÇEMEDİM Çayır ince biçemedim Soğuk sular içemedim <i>Bana yardan geç diyorlar</i> <i>Yar tatlıdır geçemedim</i> <i>Aman ben yandım aman ben yandım</i> <i>Eller sözüne inandım kaldım</i> <i>Meram bağlarında takıldım kaldım</i> Elinizden-elinizden Bir kurtulsam dilinizden Yeşil başlı ördek olsam Sular içmem gölünüzden <i>Aman ben yandım aman ben yandım</i> <i>Eller sözüne inandım kaldım</i> <i>Meram bağlarında takıldım kaldım</i>

Tablo 18'e bakıldığında *Çayır ince biçemedim / Soğuk sular içemedim* dizeleriyle başlayan türkü, öz denetim kaybının ve bunun getirdiği pişmanlığın ifadesi olarak yorumlanabilir. İnce çayır biçememek ve soğuk su içememek, mecazi anlamda hayatın güzelliklerini fark edememek ve yaşayamamak olarak değerlendirilebilir. *Bana yardan geç diyorlar / Yar tatlıdır geçemedim* sözleri, öz denetim eksikliğinin ve duygulara yenik düşmenin itirafı olarak görülebilir. Kişi, etrafındakilerin uyarılarına rağmen, aşkın tatlılığına kapılarak mantıklı kararlar alamadığını ve bunun sonuçlarına katlanmak zorunda kaldığını anlatıyor. *Aman ben yandım aman ben yandım / Eller sözüne inandım kaldım / Meram bağlarında takıldım kaldım* nakaratı ise pişmanlık ve çaresizlik duygularını yoğun bir şekilde yansıtmaktadır. Şarkıcı, başkalarının sözlerine kanarak, kendi öz denetimini kaybettiğini ve bunun sonucunda zor durumda kaldığını ifade etmektedir. Sözler genel olarak, öz denetim eksikliği, duygulara yenik düşme ve bunun sonucunda yaşanan pişmanlık temalarını işlemektedir. Aynı zamanda, geçmişte yapılan hatalardan ders çıkarmanın ve gelecekte daha dikkatli olmanın önemini vurgulamaktadır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Tartışma ve Sonuç

Değerler eğitimi çerçevesinde halk müziği eserlerinin kullanılabilirliğine ilişkin ilk araştırma bu araştırma değildir. Önceki araştırmalarda da Türk halk müziği repertuvarının değerler eğitimi için uygun kaynaklık teşkil edebileceği ortaya koyulmuştur (Arıcı & Er, 2019; Bulut, 2019; Gökdemir, 2019; İlhan, 2023). En genel yaklaşım olarak bu araştırmada benzer bir sonuca ulaşılmıştır. Tıpkı TRT Türk halk müziği repertuarı gibi *Dârü'l Elhan Halk Müziği Külliyyatı* değerler eğitimi bakımından uygun eserler içermektedir. Değerler ve Dârü'l Elhân kurumu bir arada düşünüldüğünde, öğrencilere değerlerin aktarılmasında geçmişten beslenebilmekteki cezbedicilik ön plana çıkmaktadır. Özellikle *vatanseverlik* değerinde elde edilen bulgular, öğrencilere bu değer kazandırılmasında geçmiş yaşantıların ve kahramanlık hikayelerinin ne denli etkili olabileceğini göstermektedir. Türkülerimiz geneli itibari ile geçmişimizden izler taşımaktadır. Halkımızın yıllar süren savaşlar neticesinde biriktirdiği duygular *vatanseverlik* değerini öne çıkarmaktadır. Çok büyük oranda görülen *sevgi* değeri ise Anadolu insanının şefkatini, merhametini vurgulamaktadır. Gönüllerin sevgiye açık olması hem geçmişte yaşamış insanların duygularına ortak olabilmeyi sağlarken, hem de bu değer öğrencilere aktarılmasındaki samimiyeti arttıracaktır. *Sevgi* ve *vatanseverlik* değerlerindeki yoğun kodlardan elde edilen veriler ve önceki araştırmalar birlikte değerlendirildiğinde bu verilerin bir tesadüf olmadığı, aksine bu değerlerin insanımızın temeli olduğunu kanıtlamaktadır. *Sevgi* değeri bu araştırmayla ilgili olan araştırmalarda (Arıcı ve Er, 2019; Bulut, 2019; İlhan, 2023) en sık karşılaşılan değerdir. Bu araştırmada olduğu gibi sevgi ve hemen ardından vatanseverlik değerlerinin en sık karşılaşılan değerler olduğu bir diğer araştırma Bulut (2019)'un araştırması olmuştur. Araştırma sonucunda ortaya çıkan verilerin milli eğitimde ortaöğretim öğrencilerinin değerleri öğrenmesinde doğrudan katkısı olacağı düşünülmektedir. Bunu destekleyen bir başka sonuç ise Yükrük ve Akarsu (2017)'nin milli eğitim ortaokul (5-8) ders kitaplarında en sık karşılaşılan iki değer sevgi ve vatanseverlik olduğunu bulmuş olmalarıdır. Dolayısı ile bu araştırmada elde edilen bulgular ve külliyattan ortaya çıkartılan sözler, milli eğitimin ön plana çıkarttığı değerlerle birebir uyumludur. Arıcı ve Er (2019) Türkülerin değerler eğitiminde kullanılmasının etkilerini doğrudan öğrencilerle görüşerek değerlendirmişlerdir. Bu sayede değerler eğitiminde Türkülerin kullanılmasının öğrencilerde yarattığı olumlu etkileri ve değerleri kazandırmadaki önemini koymuşlardır. Bu araştırmayla ilgili araştırmalar göstermektedir ki Türkülerin değerler eğitiminde kullanılması olumlu sonuçlar doğuracaktır. Şimdiye dek incelenmiş halk müziği repertuvarına katkı sunmak

amacıyla bu araştırmada Dârü'l Elhân Halk Müziği Külliyyatı eseri ilk kez incelenmiştir. Bu inceleme ile beklenen değerler eğitimi için halk müziği repertuvarına özgün eserler kazandırmak olsa da bu tam anlamıyla gerçekleşmemiştir. Külliyyat içerisinde özgün pek çok eser bulunuyor olsa da değerlere uygunluğu tespit edilen eserler bir biçimiyle TRT Türk halk müziği repertuvarında da yer almaktadır. Bulgularda sunulan örnekler arasında her ne kadar özgün sözler olsa da bunların sayısı oldukça az kalmıştır. Fakat daha pek çok farklı kaynağın kullanılması, değerler eğitiminde Türk müziğinin kullanılmasının artırılabilmesi için araştırmaların arttırılması gereği de ortadadır. Bu nedenle bu araştırma, ilerideki araştırmaları farklı kaynak arayışı konusunda cesaretlendirmek bakımından önemlidir. *Sevgi* ve *vatanseverlik* değerlerinin ezici üstünlüğüne rağmen araştırma sonucunda *adalet*, *dostluk*, *dürüstlük* ve *öz denetim* değerleri için kullanılabilecek uygun örnekler de ortaya çıkmıştır. Öğrencilere değerlerin kazandırılabilmesi için özellikle *sevgi* ve *vatanseverlik* değerlerinde pek çok kod elde edilmiştir. Bir kişinin sevgilisine duyduğu aşk, ona sunduğu övgü, ona duyduğu hasret sevginin tüm renklerini öğretmek için eğitimcilere kolaylık sağlayabilir. Bunun yanında vatanseverlik değerinde yer alan kahramanlığın yanında görülen hasret kodları, vatanseverliğin ne denli fedakarlık gerektiren bir değer olduğunu kazandırmada etkili olabilir. Yalnızca sözlerin incelenmiş olması tek başına bu eserlerin değerler eğitimine uygunluğunu ifade etmekte eksik kalabilir. Fakat bu araştırma aynı zamanda eğitimcilere; bilimsel olarak incelenmiş ve süzgeçten geçirilmiş 3 ciltlik büyük bir eserin değerler eksenindeki son halini sunmaktadır. Dolayısı ile eğitimciler araştırmanın bulgular bölümünde sunulan eser listesi aracılığı ile, kendi sınıf düzeyine ve öğrencilerin bireysel gelişimlerine göre uygun olan eserleri ezgileri ile birlikte değerlendirerek derslerine ekleyebilirler. Ezgilerin incelenmemiş ve derslerde kullanılabilirliğine ilişkin bir yargıda bulunulmamış olması bu araştırmanın bir sınırlığı görülebileceği gibi; eğitimcileri kendi koşullarına göre değerlendirme yapabilmeleri için seçim özgürlüğü açısından da görülmelidir.

Öneriler

Halk müziği örneklerinde karşılaşılan sözleri ve bu sözlerin içerdiği anlamları özümsemek sanıldığı kadar kolay olmayabilir. Ayrıca eğitimciler sözleri değerlendirirken içerdiği değeri tam anlamıyla fark etmekte zorlanabilirler. Eğitimciler bu ezgileri derslerine nasıl adapte edecekleri konusunda daha fazla yaratıcı olabilecekleri bir fikir desteğine ihtiyaç duyabilir. Halk müziği ve değerler eğitimi üzerine yapılan çalışmalardaki artış da göz önüne alındığında eğitimcilerin bir hizmet içi eğitim aracılığıyla halk müziği eserlerinin değerler eğitiminde nasıl kullanılabileceği konusunda eğitimler alması önerilmektedir.

Müzik dersi müfredatlarında köklü kültürümüzün ve tarihimizin izlerini taşıyan halk müziğinin ve özellikle Dârü'l Elhân gibi geçmişten izler taşıyan kurumlarımızın yine geçmişimizden geleceğe taşıdığımız değerlerimizin öğretiminde etkili olacağı düşünülmektedir. Bu nedenle müfredatın değerler eğitimi ve halk müziğini bir arada düşünerek entegrasyonunu kolaylaştırıcı uygulamalar ve örnek etkinlikler yoluyla eğitimcilere yardımcı olacak şekilde değerlendirilmesi önerilmektedir.

Eğitimcilerin bu araştırmadaki gibi geçmişten izler taşıyan ezgilerin öğretiminde bu ezgilerdeki sözlerin kültürel ve tarihsel bağlamlarını da öğrencilere anlatmaları, değerlerin kazandırılmasında çok daha etkili olabilir. Dolayısı ile eğitimcilerin halk ezgilerinin ait olduğu dönemin sosyal, ekonomik ve kültürel koşulları hakkında bilgi vermeleri önerilmektedir.

Halk müziği sözlerinde anlatılanlar çoğu zaman gerçek yaşanmış hikayelerden oluşmaktadır. Dolayısı ile değerler eğitime uygun olduğu düşünülen ezgilerin varsa hikayelerinin izletilmesi ve/veya piyeslerinin oynanması öğrencilerde daha kalıcı öğrenmelere neden olabileceği için önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- Atalay, A., N. (2023). *Ortaokul 5, 6, 7, 8. sınıf müzik ders kitaplarındaki türkülerin değerler eğitimi açısından incelenmesi ve öneriler* (Tez No. 799465) [Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi-Ankara]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Ateş, E. (2014). *Üstün yetenekli 6. sınıf öğrencilerine uygulanan değerler eğitimi programının etkinliği* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Yeditepe Üniversitesi.
- Alimcan, D., & Altunay-Şam, E. (2017). Sosyal bilgiler dersi boyutunda değerler eğitiminin önemi ve medyanın değerler üzerindeki etkisi. *Milli Eğitim Dergisi*, 46(215), 239-259.
- Bilir, G. (2018). *Eğitim fakültesi müzik eğitimi anabilim dalı öğrencilerinin mesleki kariyer tercihlerinin incelenmesi* (Tez No. 519650) [Yüksek lisans tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi-Afyonkarahisar]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Bohlman, P. V. (2012). *Music, Nationalism, and the Making of the New Europe*. Routledge.
- Bozkurt, E. (2017). *Çocuk oyunları ile değerler eğitimi* (Tez No. 461536) [Doktora tezi, Gazi Üniversitesi-Ankara]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Bulut, S. (2019). *TRT Türk halk müziği repertuvarındaki türkülerin müzik öğretim programlarındaki değerlere göre değerlendirilmesi* (Tez No. 554470) [Yüksek lisans tezi, Trabzon Üniversitesi-Trabzon]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Coşkun-Keskin, S., & Akyıldız, M. (2021). Barış Manço şarkılarında yer alan değerler. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 19 (42), 153-186. <https://doi.org/10.34234/ded.936570>
- Çelebi, M. (2021). *Eğitim Fakültesi Müzik Eğitimi Anabilim Dallarında kanun eğitimi dersinin içerik ve yöntemin öğretim dersinin bakış açısı incelemesi* (Tez No. 675356) [Yüksek lisans tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi-Konya]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Dewey, J. (1934). *Art as Experience*. Minton, Balch & Company.
- Dönmez, E., C., Kurtaslan, Z., İsababayeve-Apaydın, A., & Okay, H., H. (2017). Müzik ve değer kazanımı ilişkisi. Bircan, H., H. & Dilmaç, B. (Ed.). *Değerler bilinçası-Beyaz kitap içinde* (s. 319-328). Çizgi Kitabevi.
- Eisner, E. W. (2003). The arts and the creation of mind. *Language arts*, 80(5), 340-344. <https://doi.org/10.58680/la2003322>
- Eliuz, Ü., & Öksüz-Güneş, E. (2016). Mitten anlama: Çırpınırdın Karadeniz şiirini göstergebilimsel açıdan okuma. *Karadeniz Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*. 2(2), 64-78. https://www4.ktu.edu.tr/dosyalar/karendergi_47758.pdf
- Erickson, E. J. (2000). *Ordered to die: a history of the Ottoman army in the first World War*. Bloomsbury Publishing USA. <https://archive.org/details/contributions-in-military-studies-edward-j.-erickson-ordered-to-die-a-history-of/page/n7/mode/2up>
- Erim, B. (2019). *Dârülelhan Nota Külliyyâtı Anadolu halk şarkıları 6 ve 7 numaralı defterlerin günümüz Türkçesine çeviri aktarımı* (Tez No. 568557) [Yüksek lisans tezi, Sakarya Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Faroghi, Suraiya. (2005). *Subjects of the Sultan: Culture and daily life in the Ottoman Empire*. I.B. Tauris. <https://archive.org/details/subjectsofsultan0000faro/mode/2up>

- Feyzi, A. (2015). Dârü'l Elhân'a ait anadolu halk şarkıları defterlerinde Erzurum türküleri. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 54, 829-856.
- Gardner, H. (1983). *Frames of Mind: The Theory of Multiple Intelligences*. Basic Books. http://dspace.sxcjpr.edu.in:8080/jspui/bitstream/123456789/720/1/Howard%20Gardner%20%20Frames%20of%20Mind_%20The%20Theory%20of%20Multiple%20Intelligences-Basic%20Books%20%282011%29%20%281%29.pdf
- Genç Osman Destanı. (2024, 1 Mart). In *Wikipedia*. https://tr.wikipedia.org/wiki/Gen%C3%A7_Osman_Destan%C4%B1
- Gökdemir, S. (2019). 7. Sınıf Sosyal Bilgiler dersinde Türkülerle Değerler Eğitimi (Tez No. 602337) [Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi-İstanbul]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Gullatt, D. E. (2008). Enhancing student learning through arts integration: Implications for the profession. *The High School Journal*, 91(4), 12-25. <https://www.jstor.org/stable/40364094>
- Gül-Gişi, C. (2019). *Müzik ders kitaplarında yer alan eserlerin UNESCO tarafından kabul edilen değerler çerçevesinde incelenmesi* (Tez No. 602087) [Yüksek lisans tezi, Kırıkkale Üniversitesi-Kırıkkale]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Hoş Gelişler Ola Türküsünün Hikayesi (2024, 1 Mart). <https://www.gazetekars.com/hos-gelisler-ola-turkusunun-hikayesi-30474h.htm>
- İlhan, S. Y. (2023). *TRT Türk Halk Müziği repertuvarının değerler eğitimi, müzikal boyutlar ve müzik derslerinde kullanılabilirliği açısından incelenmesi*. (Tez No. 802045) [Doktora tezi, İnönü Üniversitesi-Malatya]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- İstanbul İtfaiyesi Tarihçesi (2024, 1 Mart). <https://itfaiye.ibb.gov.tr/tr/tulumbacilar.html>
- Kara, M. & Emirhan, T. (2020). Değerler eğitimi açısından müzik dersi kitaplarındaki çocuk şarkıları. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 39(2), 153-178. <https://doi.org/10.7822/omuefd.742422>
- Karabaşoğlu, C., & Dilber, M. C. (2023). 19. Yüzyılda Görülen Batılılaşmanın 20. Yüzyıla Tesiri: Dârü'l-Elhan Örneği. *Vakanüvis-Uluslararası Tarih Araştırmaları Dergisi*, 8(2), 1400-1426.
- Karagöz, B. (2013). *İlköğretim öğrencilerine değerlerin okul şarkıları yoluyla kazandırılması* (Tez No. 333814) [Doktora tezi, İnönü Üniversitesi-Malatya]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Karakoç, V. (2019). *Ortaokul Müzik ders kitaplarında yer alan şarkıların müziksel özellikler ve Değerler Eğitimi* (Tez No. 567991) [Yüksek lisans tezi, İnönü Üniversitesi-Malatya]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Karasar, N. (2020). *Bilimsel araştırma yöntemi: Kavramlar ilkeler teknikler* (İkinci yazım 35. basım). Nobel Akademik Yayıncılık.
- Koç, S. (2015, 5-7 Kasım). *Ortaokul öğretmenlerinin değerler eğitimi konusundaki görüşleri* [Sözlü bildiri]. II.Ulusal (Uluslararası katılımlı) değerler eğitimi kongresi, Kırıkkale.
- Kolukırık, K. (2014). Osmanlı Devleti'nde ilk resmî konservatuvar olan Dârülelhandada derleme ve yayım faaliyetleri. *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 1(35), 479-798. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/165262>
- Kolukırık, K. (2015) *Türk müzik tarihinde Dârül-elhan ve Dârül-elhan mecmuası*. Barış Kitap.

- Kova, Ö. (2014). *TRT repertuarında bulunan deyiş ve semahların müzikal analizi ve değerler eğitimi açısından incelenmesi* (Tez No. 360024) [Yüksek lisans tezi, Fırat Üniversitesi-Elazığ]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- McHugh, M. L. (2012). Interrater reliability: the kappa statistic. *Biochemia medica*, 22(3), 276-282.
- MEB. (2014). *Değerler Eğitimi*. [e-kitap sürümü]. https://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2019_12/10095332_19_sura.pdf
- MEB. (2018). *Müzik Dersi (9, 10, 11 ve 12. Sınıflar Öğretim Programı* [e-kitap sürümü]. <https://mufredat.meb.gov.tr/Dosyalar/201821152226520-9-12-M%C3%BCzik%20%C3%96%C4%9Fretim%20Program%C4%B1%2020180121.pdf>
- MEB. (2022). *Değerler Eğitimi* [e-kitap sürümü]. <https://ogmmateryal.eba.gov.tr/kitap/degerler-egitimi/index.html>
- MEB. (2022). *Müzik dersi öğretim programı*. Ankara: MEB [e-kitap sürümü]. <http://mufredat.meb.gov.tr/Dosyalar/2018129173048695-1-8%20M%C3%BCzik%20%C3%96%C4%9Fretim%20Program%C4%B1%2020180123.pdf>
- Merriam, A. P., & Merriam, V. (1964). *The anthropology of music*. Northwestern University Press. <https://sites.ualberta.ca/~michaelf/M665/sources/Uses%20and%20Functions%20-%20Merriam.pdf>
- Özen, N. (2004). Çalgı eğitiminde yararlanılan müzik eğitimi yöntemleri. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24(2), 57-63.
- Özgür, H., & Azaklı, S. (2001). Osmanlı'da yangınlar ve itfaiye hizmetleri. *Gazi Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*, 3(1), 153-172. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/287854>
- Özkan, R., & Soylu, A. (2014). Eğitim fakültesi öğrencilerinin benimsedikleri temel insani değerler (Niğde il örneği). *Electronic Turkish Studies*, 9(2), 1253-1265. <https://www.acarindex.com/pdfler/acarindex-bac57db4-5b1e.pdf>
- Özkaya-Duman, O. (2017). Yüzüncü yılında Dârül-elhan'dan Konservatuar'a musiki eğitimi ve Cumhuriyet dönemi modernleşme ile Musikinin millileşme meselesi “ saray müziğinden salon müziğine”. *Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi* 61, 111-143.
- Özşahin, R. (2010). *İstanbul Belediye Konservatuarı'nın Türk halk müziği çalışmaları* (Tez No. 264234) [Yüksek lisans tezi, Haliç Üniversitesi-İstanbul].
- Öztuna, Y. (1994). *Büyük Türkiye tarihi: Osmanlı Devleti*. Ötüken Neşriyat.
- Öztürk-Samur, A. (2011). *Değerler eğitimi programının 6 yaş çocuklarının sosyal ve duygusal gelişimlerine etkisi* (Tez No. 279111) [Doktora tezi, Selçuk Üniversitesi-Konya]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Riffe, D., Lacy, S., Fico, F., & Watson, B. (2019). *Analyzing media messages: Using quantitative content analysis in research*. Routledge.
- Shaw, S. J., & Shaw, E. K. (1977). *History of the Ottoman Empire and modern Turkey*. Cambridge University Press. https://psi427.cankaya.edu.tr/uploads/files/Shaw,%20History_of_the%20Ott%20Empire.pdf

- Shehan Campbell, P. (2018). *Music, Education, and Diversity: Bridging Cultures and Communities*. Teachers College Press.
- Stokes, M. (2010). *The Republic of Love: Cultural Intimacy in Turkish Popular Music*. Chicago: University of Chicago Press. <https://doi.org/10.7208/9780226775074>
- Strauss, A. L. (1987). *Qualitative analysis for social scientists*. Cambridge university press.
- Şahin, Ç. (2010). *Veri Toplama Teknikleri*. R. Y. Kıncal (Ed.), *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*
- Taşdelen, D., Dişiaçık, N. D., & Ergur, A. (2021). Çalkantılı bir dönemin kültür sahnesi olarak dârülelhan: geleneğin yeniden tanımlanması. *Journal of Turkology*, 31(2), 819-849. <https://doi.org/10.26650/iuturkiyat.898297>
- Titon, J. T. (2009). Music and Sustainability: An Ecological Viewpoint. *The World of Music*, 51(1), 119–137. <http://www.jstor.org/stable/41699866>
- Turhan, M. & Kova, Ö. (2012). Değerler eğitimi açısından Türk halk müziği ve halk ozanları: Neşet Ertaş, Âşık Mahsuni Şerif, Âşık Veysel ve Özay Gönlüm bağlamında bir inceleme. *Eğitim ve İnsani Bilimler Dergisi: Teori ve Uygulama*, 3(6), 117-128.
- Turhan, S., Feyzi, A. (2021). *Dârü'l Elhan Halk Müziği Külliyyatı*. St. Prodüksiyon. İstanbul.
- Uçan, A. (2005). *Müzik Eğitimi Temel Kavramlar-İlkeler-Yaklaşımlar ve Türkiye'deki Durum*. Ankara: Evrensel Müzik evi.
- Uçan, A., Yıldız, G. & Bayraktar, E. (1999). “*İlköğretimde Etkili Öğretme ve Öğrenme Öğretmen El Kitabı*”, *Modül 9: İlköğretimde Müzik Eğitimi*, Burdur.
- Vaismoradi, M., Jones J., Hannele T., and Sherrill S. (2016). Theme development in qualitative content analysis and thematic analysis.” *Journal of Nursing Education and Practice* 6 (2): 100–110. <https://doi.org/10.5430/jnep.v6n5p100>.
- Vural, K. (2017). Dârülelhan mecmuası anadolu halk şarkıları 3 ve 4 nolu defterlerin incelenmesi. *Online Journal of Music Sciences*, 2(1), 87-116. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/323261>
- Vural, K. (2020). *Dârül-elhan Külliyyatı Anadolu halk şarkıları 3-4 no'lu defterlerin günümüz Türkçesine aktarılması ve incelenmesi* (Tez No. 650122) [Yüksek lisans tezi, Sakarya Üniversitesi-Sakarya]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2000). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (6. Baskı). Ankara: Seçkin.
- Yükrük, S. & Akarsu, S. (2015). İlkokul (1-4) Müzik ders kitaplarında yer alan şarkıların değerler bakımından incelenmesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 4(4), 1684-1707. <https://doi.org/10.7884/teke.564>